Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 8 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 257 | Łódź, Czwartek, 8 Listopada 1934 r. | צוועלפטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דאָנערשטאָג, א׳ כסלו תרצ״ה | № 257

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224=71

פראַנקרייך ערב רעגירונגס=קריזיס

פּאַריז, 7 (ספּ. טעל.)

אַלע צייטונגען שרייבען אונטער, אַז דער פּרעזידענט לעברען האָט אָפּגעשפּילט אַ גרויסע ראָלע דורך דעם, וואָס ער האָט נאָכטען נישט דערלאָזט צו אַ רעגירונגס-קריזיס.

נאָך דער שטורמישער זיצונג אין מיניסטאָרען-ראַט, אויף וועלכער עס איז דערגאַנגען צו אַ שאַרפען מיינונגס-אויסטויש צווישען דעם פּרעמיער דומערג און דעם אָנפיהרער פון די ראַדיקאַלען, העריאָ — זענען פאָרגעקומען נישט=וועניגע דראַמאַטישע בעראַטונגען פון דער ראַדיקאַלער גרופּע.

דאָך האָט זיך דער הייניגער טאָג אָנגעהויבען אונטער'ן צייכען פון פאַרשטענדיגונג.

דומערג האָט קאָנפערירט מיט לאַוואַל'ן, לאַמערי'ן, ריוואַיס'ן, און דער מיניסטער העריאָ מיט די וויכטיגסטע פאָרשטעהער פון זיין פּאַרטיי.

דער אויסגאַנגס-פּונקט פאַר אַ פאַרשטענדיגונג איז די דעקלאַראַציע פון די ראַדיקאַלען, וועלכע שטעלען פעסט, אַז זיי זענען אויך אויף ווייטער גרייט צו אונטערשטיצען אַלע בעמיהונגען פאַר'ן דערהאַלטען אַ פּאָליטישע גלייכגעוויכט, אָבער זיי קאָנען נישט איינגעהן אויף מעטאָדען, וואָס זענען אין אַ סתירה מיט דער רעפּובליקאַנישער דאָקטרין.

עס אונטערליגט אָבער נישט קיין שום ספק, אַז אויב די הייגטיגע אונטערהאַנדלונגען וועלען צו גאָרנישט ברענגען — וועט מאָרגען בייטאָג דימיסיאָנירען דומערגס גאַנצער קאַבינעט. דומערג גופא האָט בפירוש דערקלעהרט, דאָס יעדער ענדערונג אין זיין איצטיגען קאַבינעט וועט איהם צווינגען צוריקצוציהען זיך פון׳ם פּאָליטישען לעבען.

פּאַריז, 7 (ספּ. טעל.)

פאַר אַ פאָרשטעהער פון „האַוואַס" האָט העריאָ דערקלעהרט:

— „איך בין און וועל שטענדיג בלייבען אַ דעצידירטער פון אַ פּאָליטישען וואַפענשטיל=שטאַנד, אָבער איך אַליין קאָן דעם דאָזיגען וואַפענשטילשטאַנד נישט שאַפען".

פּאַריז, 7 (ספּ. טעל.)

מען איז זיך משער, אַז די דימיסיע פון די מיניסטאָרען-ראַדיקאַלען איז אין פּרינציפּ כמעט אַ בעשלאָסענע זאַך, און אַז דער קאַבינעט-קריזיס וועט מאָרגען, דאָנערשטאָג זיין אַ געשעהענער פאַקט.

„מאַטען" שטעלט פעסט, אַז אַלע פּרובען צו קומען צו אַ הסכם האָבען צו גאָרנישט גע-בראַכט און דעם קאַבינעט - קריזיס דאַרף מען האַלטען פאַר אַ געשעהענעם פאַקט.

אָפּגעלייגט די סיים=סעסיע

וואַרשאַ, 7 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ-רעספּאָנדענט) הייגט 1 בייטאָג נאָכ'ן פאַרענדיגען די בעראַטונגען פון די בודזשעט-קאָמיסיעס ביים סיים און סענאַט, האָט דער מאַרשאַלעק שוויטאַלסקי בעקומען פאָלגענדע פאַראָרדענונג פון'ם מלוכה-פּרעזידענט:

„אויפ'ן יסוד פון אַרט. 25 פון דער קאָנסטי-טוציע, לייג איך אָפּ די סעסיע פון סיים פון 7. נאָוועמבער ה. י. אויף 30 טעג.

ספּאַלאַ, 6. נאָוועמבער, 1934.

מלוכה-פּרעזידענט,

(—) י. מאָשטשיצקי.

פּרעמיער-מיניסטער

לעאָן קאָזלאָווסקי.

די זעלבע פאַראָרדענונג איז אויך איבערגע-געבען געוואָרען דעם סענאַט-מאַרשאַלעק, ה׳ ראַטשקעוויטש.

פאַרברייטערט דעם ענגליש-סאָוועטישען האַנדעלס=טראַקטאַט

מאָסקווע, 7 (ספּ. טעל.)

בדרך נאָטען=אויסטויש צווישען דעם ענג=לישען אויסערן מיניסטעריום און דער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדע איז פאַרברייטערט געוואָרען דער ענגליש=סאָוויעטיש האַנדעלס=טראַקטאַט פון 15-טען פעברואַר ה. י. אָנערקענענדיג פאַר די סאָוויעטישע סחורות די קלויזולע פון גרעסטע פּריווילעגיעס אין אַ רייהע בריטישע דאָמיניעס און קאָלאָניעס. די זעלבע פּריווילעגיעס האָט דער סאָוויעטישער צד אָנערקענט פאַר פּראָדוקטען און סחורות, וואָס שטאַמען פון די דאָזיגע ענגלישע טעריטאָריעס.

דריי ריכטונגען צווישען די ארץ=ישראל׳דיגע אַלגעמיינע [illegible]ניסטען

פאַר דער לאַנדעס=קאָנפערענץ פון די אַלגעמיינע ציוניסטען אין ארץ-ישראל

ירושלים. אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נאָהענטער לאַנדעס-קאָנפערענץ פון די אַלגעמיינע ציוניסטען אין ארץ-ישראל, האָבען די בעזונדערע ריכטונגען אינערהאַלב דער היגער אַלגעמיין-ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אָנגעהויבען צו ענט-וויקלען אַ לעבהאַפטע אַגיטאַציע. אַ בעזונדערס ענערגישע טעטיגקייט ענטוויקעלט די גרופּע פון די פּראָגרעסיווע ציוניסטען „קדמה", וועלכע נעמט אַרום דעם גרעסטען טייל פון די דייטשע ציוניס-טען. די לעצטע טעג האָט אויך די סופּראַסקי גרופּע, וועלכע רעפּרעזענטירט דעם רעכטען פליגעל פון'ם אַלגעמיינעם ציוניזם, אָנגעהויבען אָנפיהרען אַן אַגיטאַציע געגען די פּראָגרעסיווע טענדען אין דער אַלגעמיין=ציוניסטישער אָרגאַ-ניזאַציע.

מען רעכענט, אַז צו דער קאָנפערענץ וועט-לען אַרויסגעשטעלט ווערען נישט וועניגער ווי 3 קאַנדידאַטען-ליסטעס: פון דער פּראָגרעסיווער גרופּע, פון דער סופּראַסקי-גרופּע און פון'ם צענטרום, וואָס שטעהט אויפ'ן באָדען פון די בעשלוסען פון דער וועלט=קאָנפערענץ פון די אַלגעמיינע ציוניסטען אין קראָקאָ און ווערט אָנגעפיהרט פון ה׳ ד״ר מאָסינזאָהן. (פאַלקאָר).

בעפאַלען אַ צוג הינטער וואַרשאַ

און אוועקגערויבט 38 טויזענד זלאָטעס פון אַ פּאָסט-אַמבולאַנס

וואַרשאַ, 7 (טעלעפאָניש).

אַן׳אויסערגעוועהנליך דרייסטער רויב=אָנפאַל איז היינט ביינאַכט אַדורכגעפיהרט געוואָרען צווי=שען די סטאַציעס פלאָכאָטשען און זשאַראָוו.

קיין וואַרשאַ איז געפאָהרען דער פּאַסאַזשיר=און פראַכט=צוג נומער 514 מיט אַן׳אַמבולאַנס=וואַגאָן, אין וועלכען עס האָט זיך געפונען אַן׳אייזערנע קאַסע מיט 38,000 זלאָטעס מלוכה=געלד, וואָס זענען געפיהרט געוואָרען קיין וואַרשאַ פון פאַרשידענע באַהן=קאַסעס.

ווען דער צוג האָט זיך געפונען הינטער זשאַראָוו זענען אין אַמבולאַנס=וואַגאָן, וואו עס האָט זיך געפונען אַ קאָנדוקטאָר און אַ באַגאַזש=בעאַמטער, פּלוצים אַריין דריי פאַרמאַסקירטע באַנדיטען, און דראָהענדיג מיט רעוואָלווערען, האָבען זיי אַרויסגעוואָרפען די קאַסע פון צוג.

שפּעטער האָבען זיי אַ ציה געטון די טאָרמאָזען, און אויסנוצענדיג דעם מאָמענט, וואָס דער צוג האָט אָנגעהויבען פאַמעליכער צו גיין, זענען זיי אַראָפּגעשפּרונגען פון וואַגאָן, און אַנטלאָפען.

שפּעטער האָט מען בלויז געפונען די קאַסע אויפגעשניטענערהייד. דאָס געלד איז שוין דאָרט נישט געווען.

גרויסע פייערונגען אין מאָסקווע

אין שייכות מיט׳ן 17=טען יאָהרטאָג פון דעם ראַטען-פאַרבאַנד

מאָסקווע, 7 (ספּ. טעל.)

אין שייכות מיט׳ן 17-טען יאָהרטאָג פון דער באָלשעוויסטישער רעוואָלוציע, איז היינט אויפ'ן „רויטען פּלאַץ" פאָרגעקומען אַ גרויסע מיליטער-דעפילאַדע און אַ מאַניפעסטאַציע פון דער ציווילער בעפעלקערונג. עס זענען אָנוועזענד געווען די העכ-סטע מלוכה-מענער מיט סטאַלינען, מאָלאָטאָוו און קאַלינינען בראש. די דעפילאַדע האָט אָפּגענומען דער שוץ-קאָמיסאַר וואָראָשילאָוו. אויף דער דיפּ-לאָמאַטישער טריבונע איז געווען אַנוועזענד אַ דע-לעגאַציע פון דער מאָנגאָלישער פאָלקס-רעפּובליק מיט'ן פּרעמיער געענדוס אין דער שפּיץ.

אַלע צייטונגען האָבען אין באַריכה'דיגע אַר-טיקלען אָפּטימיסטיש כאַראַקטעריזירט די סיטו-אַציע פון'ם ראַטען-פאַרבאַנד אויף אַלע געביטען פון עקאָנאָמישען און פּאָליטישען לעבען. ס'איז ספּע-ציעל אונטערגעשטראָכען געוואָרען די דערנעהענ-טערונג מיט פראַנקרייך, מיט די פאַראייניגטע שטאַ-טען, און דאָס אַריינטרעטען פון די ראַטען-אין דער פעלקער-ליגע.

אין אָוונט האָט קאַלינין אַרויסגעגעבען אין קרעמל אַן׳אויפנאַהמע פאַר די מיטגלידער פון דער רעגירונג, פאַרן דיפּלאָמאַטישען קאָרפּוס, אויסלענ-דישע קאָרעספּאָנדענטען און אָנגעזעהענסטע פאַר-שטעהער פון דער סאָוויעטישער געזעלשאַפט.

געמבעש אין רוים

אויפגענומען ביים פּויבסט און 2 מאָל קאָנפערירט מיט מוסאָליני׳ן

רוים, 7 (ספּ. טעל.)

היינט בייטאָג איז דער אונגאַרישער פּרעמיער געמבעש מיט זיינע בעגלייטער אויפגענומען גע-וואָרען פּריוואַט דורך פּויבסט.

אין משך פון טאָג האָט ער אויך אָפּגעהאַל-טען 2 קאָנפערענצען מיט מוסאָליני׳ן, וועגען וואָס עס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַן אָפיציעלער קאָ-מוניקאַט.

7 אין אָוונט האָט געמבעש פאַרלאָזט רוים, און צוריק אַוועקגעפאָהרען קיין בודאַפּעשט.

פאַר'ן אַוועקפאָהר האָט ער דערקלערט פאַר רוימישע זשורנאַליסטען, אַז ער איז זעהר צופרי-דען פון די אַדורכגעפיהרטע געשפּרעכען מיט'ן שעף פון דער איטאַליענישער רעגירונג, וועלכע האָ-בען אַרויסגעוויזען דעם פולשטענדיגען הסכם אין די אָנשויאונגען פון די ביידע מלוכה-מענער. מען האָט בעשלאָסען נאָך מעהר צו פאַרטיפען און פאַר-ברייטערען די בעציהונגען צווישען די ביידע מלוכות אויפ'ן יסוד פון די רוימישע פּראָטאָקאָלען.

נייע קלאַנגען אַרום דעם לעגיסלאַטיווען-ראַט

די שאַפונג פון ראַט אָפּגעלעגט אויף אַ האַלב יאָהר צייט

ירושלים. אין די אַראַבישע קרייזען, וואָס שטעהען נאָהענט צו דער רעגירונג פאַרזיכערט מען, אַז דאָס ענטשטעהן פון׳ם לעגיסלאַטיווען ראַט איז אָפּגעלייגט געוואָרען אויף מינדעסטענס אַ האַלב יאָהר צייט.

ד״ר חיים וויצמאַן איבער-גענומען די לייטונג

פון פאָרשונגס=אינסטיטוט פאַר אַגראָכעמיע

ירושלים, 7 (יט״א טעלעגראַפיש)

קיין חיפה איז אָנגעקומען ד״ר חיים וויצמאַן מיט זיין פרוי. ער איז אָפּגעפאָהרען קיין רחובות, וואו ער האָט איבערגענומען די לייטונג פון פאָר-שונגס-אינסטיטוט פאַר אַגראָכעמיע.

זיג פון די דעמאָקראַטען

ביי די וואַהלען צום אַמעריקאַנער קאָנגרעס

ניו-יאָרק, 7 (ספּ. טעל.)

דער רעזולטאַט פון די וואַהלען צום קאָנגרעס בעווייזט אויף אַ דעצידירענדען זיג פון די דעמאָ-קראַטען. עס זענען נאָך נישט בעקאַנט די רעזול-טאַטען בנוגע 56 מאַנדאַטען.

מען רעכענט, אַז בסך הכל וועלען די דעמאָ-קראַטען האָבען 330 מאַנדאַטען און די רעפּובלי-קאַנער — עטוואָס איבער הונדערט.

איסור אויף עופות=שחיטה

וואָס שטעהט נישט אונטער השגחה פון ניו-יאָרקער ראַבינאַט

ניו-יאָרק, 7 (יט״א טעלעגראַפיש)

דער ראַבינאַט האָט פאַרעפענטליכט אַן׳איסור אויף דער עופות-שחיטה, וואָס שטעהט נישט אונ-טער דער השגחה פון ניו-יאָרקער ראַבינאַט.

געשטאָרבען דער טשעמפּיאָן שטעקער

וואַרשאַ, 7 (טעלעפאָניש)

היינט 4 פאַרטאָג איז געשטאָרבען אין קלי-ניק דער בעריהמטער אַטלעט טעאָדאָר שטעקער.

שטעקער איז קראַנק געוואָרען מיט אַ קור-צער צייט צוריק. און געשטאָרבען איז ער ביי געהיימנישפולע אומשטענדען, ווייל טראָץ אַלע בעמיהונגען פון די דאָקטוירים איז נישט געלונגען פעסטצושטעלען, וואָס עס איז געווען די סיבה פון זיין קראַנקהייט און זיין טויט.

נאָך קורצע שווערע ליידען איז נעכטען געשטאָרבען מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער און אונפערגעסליכער פאָטער, שוויגערפאָטער, גרויספאָטער, שוואָגער און אָנקעל

נ״ע שמואל יוסף הכהן אדלער

אין עלטער פון 80 יאָהר.

די לויה קומט פאָר היינט, דאָנערשטאָג, דעם 8. נאָוועמבער, 12 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער-הויז, אַל. קאָשטשושקי 37, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

ענדעציע אינטערפעליערט וועגן די ארעסטען פון איהרע לאדזער טוער

וו א ר ש א, 7 (טעלעפאניש).

דער ענדעקישער קלוב האט אריינגעטראגען דורך דעם סיים-מארשאלעק אן אינטערפעלאציע צום יוסטיץ-מיניסטער וועגן די אויספארשונגס-ארעסטען פון די ענדעקישע טוער אין לאדז.

אין דער דאזיגער אינטערפעלאציע ווערט צ. א. געזאגט, אז דער פרעזעס פון די ענדעקעס אין לאדז, קאזשימיעזש קאוואלסקי האט ערב דעם 3 מאי ה. י. אנגעגעבן א ביטע אין דער סטאראסטווע וועגן דעם אנטייל אין דער 3-מאי-מאניפעסטאציע. דערויף איז געקומען אן אפזאג סיי פון דער סטאראסטווע, סיי פון דער וואיעוואדזטווע, סיי פון דעם מיניסטעריום.

די מיטגלידער פון דער ענדעקישער פארטיי האבן דעריבער נישט גענומען קיין אנטייל אין דער מאניפעסטאציע און נאר בעזונדערע גרופען זענען געקומען צו די גאטעס-דינסטען אין זייערע פאראפיעס, און צ. א. אין דער קאטעדרע. דארט אהין האט זיי אבער די מונדירטע פאליציי נישט אריינגעלאזט און די, וואס שוין געווען אינעווייניג האט מען מיט כח דערוויטערט. געטון האט זיך עס אויף די אויגן פון דעם וואיעוואדע, וועלכער איז געקומען אין דער קאטעדרע דירעקט פון דער אלטשטעטישער שוהל. די דאזיגע האנדלונג האט ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג אפילו אין די סאנאציע-קרייזען, ובפרט איז די דאזיגע עמפערונג געווען בערעכטיגט, ווייל אין דער מאניפעסטאציע האט אנטיילגענומען א מונדירטע אפטיילונג פון דער יוד. מיליטער ארגאניזאציע „טרומפעלדאר"...

גאך דעם, דעם 12 מאי זענען ארעסטירט געווארען כמעט אלע פרעזעסען פון די 12 ענדעקישע קרייזען, און אין ארעסט האבן זיך געפינען אנ'ערך 30 הויפט-טוער פון דער פארטיי אין לאדז.

נאך 2 חדשים האט מען דעם רוב ארעסטירטע ארויסגעלאזט פון דער טורמע, און איבערגעלאזט דארטען 12 מאן מיט'ן אדוו. קאוואלסקי בראש, וועלכע מ'האט אריבערגעשיקט אין דער לענטשיצער און שעראדזער טורמעס.

אין דעם ווייטערדיגען טייל פון דער אינטערפעלאציע, מאכען זיך די ענדעקעס „נאפעוועטע", אז זיי קאנען בשום אופן נישט דערגיין, הלמאי אויף זיי איז געקומען אזא אנשיקעניש נעבעך, און לסוף שטעלען זיי דעם מיניסטער דריי קשיות:

1) צי ווייסט ער וועגען די אנגעגעבענע פאקטען?

2) צי ווייסט ער, אז די אלע פערהאלטענע אין אויספארשונגס-ארעסט האבן געהאט בעשטענדיגע וואוין-ערטער און בעשטימטע ארבייטען, אזוי אז עס איז אומנויטיג געווען צו האלטען זיי אזא לאנגע צייט אין אויספארשונגס-ארעסט, און —

3) וואס פאר א מיטלען דער מיניסטער האט בדעה אנצונעהמען, אז מ'זאל נישט מיסברויכען מיט'ן אויספארשונגס-ארעסט פאר פאליטישע צוועקען?

פרייגעשפראכען דעם געוו. ווארשאווער שטאט-פרעזידענט יאבלאנסקי

וו א ר ש א. אין קרייז-געריכט איז, ווי בעקאנט, פארגעקומען דער פראצעס פון געוו. שטאט פרעזידענט אינזש. יאבלאנסקי מיט די בעאמטע לעאן יאשינסקי, עדווארד באשאצקי און לעאן גראבאלסקי, וועלכע זענען געווארען בעשולדיגט, אז זיי האבן געמאכט פערשידענע מאכינאציעס ביים צאהלען שטייערן, אין צוזאמענהאנג מיט דער אפערע פון דער בוי-פירמע „האהן און רופיעוויטש".

דאס געריכט האט בעשלאסען מבטל צו מאכען אינגאנצען דעם פראצעס מחמת ער פאלט ארונטער אונטער דער אמנעסטיע. אלע אנגעקלאגטע האבן דערויף מסכים געווען, אויסער דעם געוו. שטאט-פרעזידענט ה' יאבלאנסקי. וועלכער האט פערלאנגט, אז זיין פראצעס זאל דאס געריכט יא בעטראכטען, נישט ווילענדיג געניסען פון דער אמנעסטיע.

גאכ'ן פערהער פון א רייה עדות האט דאס געריכט איינגעפונען, אז אינזש. יאבלאנסקי האט טאקי נישט געוואוסט וועגען די מאכינאציעס מיט די שטייערן און איהם פרייגעשפראכען.

פייערליכער קבלת-פנים פאר הרב רובינשטיין

פון פערבאנד פון יודישע הילף-ארגאניזאציעס אין לאנדאן

לאנדאן, 7 (יט"א טעלעגראפיש)

אין לאקאל פון פערבאנד פון די יודישע הילף ארגאניזאציעס איז איינגעארדענט געווארען א פייערליכער קבלת-פנים לכבוד הרב רובינשטיין פון ווילנע. הרב רובינשטיין האט געשילדערט די לאגע פון די יודען אין פוילען און אויפגעפאדערט צו שטיצען די העברעאישע שולען.

ספארט

דער „מכבי"-מעטש אין ריגע

ר י ג ע, 7 (ספ. טעל.)

דער היינטיגער באקס-מעטש פון דעם ווארשאווער „מכבי" מיט די בעסטע לעטישע באקסערס האט געגעבען דעם רעזולטאט 6:9 לטובת די לאטישען.

מכבי — ל. ט. ס. ג.

זונטאג 11 פארמיטאג וועט אויפ'ן ספארט-פלאץ פון „ו.ק.ס." פארקומען א מייסטערשאפטס-מעטש וועגען דער לאדזער „א"-קלאס צווישען „מכבי" און „ל.ט.ס.ג."

די יודישע מאנשאפט, וועלכע געפינט זיך איצט אין א זעהר גוטער פארם וועט זיך בעמיהען נישט צו דערלאזען זיך צו דיסטאנסירען פון דעם גוטען ארט, וועלכען זי פערנעהמט איצט אין דער טאבעלע.

אין שלאס פון פערשטארבענעם באראן עדמאנד ראטשילד

פ א ר י ז. סיי פרייטאג, סיי שבת, סיי זונטאג זענען די טירען פונ'ם ראטשילד - שלאס געבליבען פערקלאפט. קיינער איז נישט אריינגעלאזט געווארען. טאקע קיינער נישט, חוץ די נאהענטסטע מיטגלידער פון דער משפחה.

די אלמנה, די באראנעסע עדמאנד דע ראטשילד, דער זוהן באראן דזשיימס דע ראטשילד, וועלכער איז געקומען פון לאנדאן, דער סענאטאר מאריס ראטשילד, די טאכטער מרים דע ראטשילד זענען געבליבען די גאנצע צייט אין שלאס.

עס זענען געקומען און אפגעפאהרען די אנדערע מיטגלידער פון דער משפחה.

מעהר איז קיינער נישט צוגעלאזען געווארען צו דער פאמיליע אין טרויער.

— אזא בעפעהל האט די דינערשאפט געקריגען!

— שטרענג געשלאסען!

יעדער האט איבערגעלאזען זיין קארטע און צחישען זיי, דאס רוב הויכגעשטעלטע פערזענליכקייטען, אבער מעהר נישט ווי א קארטע.

אינ'ם פאלאץ פון פאבור-סענט-האנארע איז געווען דאס זעלבע.

מען האט בלויז אונטערגעשריבען די טרויער-ליסטעס.

א דינער דאס יעדען איינעם אפגעגעבען אין דעם ביורא, אויפ'ן טיש איז געלעגען דער טרויער-רעגיסטער. דאס הויז, דער הויף-שלאס איז געווען אינגאנצען ליידיג. בלויז פערשידענע פערזאנען זענען דורכגעגאנגען. גאנץ זעלטען דרך-אגב.

— איז קיינער פון דער פאמיליע נישטא?

דער דינער פערבויגט זיך:

— ניין.

— דער פריוואט-סעקרעטאר פונ'ם פערשטארבענעם באראן?

— נישטא.

— קען מען זעהן די נעמען פון די, וועלכע זענען געקומען אונטערשרייבן די טרויער-ליסטעס?

דער דינער ענטפערט:

— איך האב אנ'אויסדריקליכען בעפעהל, נישט צו געבען דער פרעסע צו זעהן די ליסטעס.

אין אלע היגע יודישע קרייזען האט ארויסגערופען א גרויסע פערוואונדערונג די בעציהונג פון דער ראטשילד-פאמיליע צו זייער פערשטארבענעם עלטסטען מיטגליד. אמת, דער נדיב הידוע האט זיך שטענדיג געפיהרט זעהר בעשיידען, האט שטענדיג אויסגעמיטען טומעל ארום זיין פערזאן, אבער ביי די אנדערע ראטשילדס פלעגען די טרויער-צערעמאניעס נישט טראגען אזא אפגעשלאסענעם כאראקטער. זאל עס זיין זעלטען, וואס דער אלטער באראן פלעגט נישט אלעמאל האבען די צושטימונג פון זיינע נאהענטע אין זיינע פערשידענע אקציעס?

די קינדער פונ'ם פערשטארבענעם באראן האבען נעכטען צוגעשיקט צום סענאט פרעפעקט ה' ווילעי א טשעק אויף 200 טויזענד פראנק מיט א ביטע פונאנדערצוטיילען דאס געלד צווישען אלע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס פון פאריז. דאס געלד וועט פערטיילט ווערען פאר ארימע.

* * *

די פראנצויזישע רעגירונג האט בעשלאסען בעהעמענדיג אין אכט די גרויסע פערדינסטען פון פערשטארבענעם באראן עדמאנד דע ראטשילד פאר פראנקרייך, צו שיקען אנ'אפיציעלען פערטרעטער צו דער לויה.

אלס אפיציעלער פערטרעטער פון דער פראנצויזישער רעגירונג ביי דער היינטיגער לויה פון באראן עדמאנד דע ראטשילדס איז געווען דער בילדונגס-מיניסטער בערטא.

פון לאנדאן איז אנגעקומען דער מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע בן-גוריון, וועלכער האט זיך בעטייליגט אין דער לויה צוזאמען מיט די ה"ה יצחק ניידיטש און נחום גאלדמאן.

ראטעוועט אייער געזונט

קראנקע אויף רופטורעז (ברוך-קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-גומי-באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפען ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעס פון אלע מינים ברוך-קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיגט איך דורך פערלעגען ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע בויך-באנדאזשען. אויף אויסגעקריטשטע רוקען-ביין (הויקערס) ארטאפעדישע הייל-גארסעטן אויף ביינער-שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטאפעדישע הייל-אפאראטען אויף פלאטפוס.

ספעציעלע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען, אויף זשילאקעס. - גומי-זאקען לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל-ארטאפעדיע

Spec. Ortop. **O. PETRYKIEWICZ** אויס לעמבערג

לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא

(פראנט פארטער), טעל. 09-177 נאהנט פון לאדזער פאבריקס-באהנהויף

בעמערקונג: דאס ערשיינען פון די קראנקע איז אומבעדינגט נויטיג.

צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק-בריף.

(אין זגערזש אויף טלאמאצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 1—2.30 מיטאג און פון 5—9 אווענד.

זונטאג פון 10—1 בטאג.

אלע ארט אנאליזען.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייז!

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

אויערן, נאז און האלז קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועי-אפעראציע א. ז. וו.) ווי אויך אמבולא-טארישעס פון 11—1 און פון 5—8 אוונט.

לעכער אויף דער מאשין

ווערען אנגענומען אויסצוניין ביי

ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

פאר **גאלד,**

ביזשוטעריע

און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

אינזלדאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

Dr. med.

S. LIEBESKIND

Akuszer-Ginekolog

przeprowadził się na ul.

Andrzeja 2, tel. 216-66

przyjmuje od 4–6.

Dr. med.

Leon Familier

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען אויף

שערפיעז 37 (בענעדיקטא) 6.

נעהמט אן פון 5—7 נאכם.

חברים, צייטונגס-פערשפרייטער פון ביידע פעראיינען

שבת, דעם 10/XI פינקטליך 6 אווענד קומט פאר

א פערזאמלונג

אין לאקאל פילסודסקיעגא 66 ביי „פועלי אמוני ישראל" מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) די נויטיגקייט פון אנ'איינהייטליכען פרייז פון אלע צייטונגס-פערשפרייטער; 2) די לאגע אין פאך; 3) פערשידענע אויסגעשפרונגען פאר אונזערע מיטגלידער ווי: לייה-קאסע, לעבענס-פערזיכערונג אז"וו.; 4) פערשידענע פארשלאגען פון די מיטגלידער; 5) א קוהלען-אקציע אויפ'ן ווינטער. חברים! אלע ווי איינער קומט אויף דער פערזאמלונג. ווער ס'וועט נישט קומען — פון דעם ווערט ארויס גענומען די פעראנטווארטליכקייט און וועט ווערן אויסגעשלאסען פון ביידע פעראיינען. מיט דרך-ארץ

די פערוואלטונגען פון ביידע פעראיינען.

אכטונג! אכטונג!

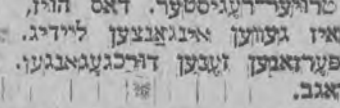

לעבעדיגע קארפען 1.55 פאר א קילא

אויפ'ן פישמארק פילסודסקיעגא 10 (ווסכאדניא)

בעמערקונג: די קארפען זענען פון ערשטען סארט און פון די בעסטע האדאווליעס.

דער מארק איז טעטיג די גאנצע וואך.

שייטלען

מיט פאריזער שרינדען און פערטיגע שייטל-ווערען ערשטקל. און רעיפל אויסגעפיהרט ביי **קערש.** סקווערא 15

Dr.

Wajnberg

ספעצ. פון לונגע, הארץ און סקרעהאי-קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אוו.

די 1-טע און ביליגסטע קוועלע פון

רעשטען

אויף פאלטענס און אנציגער

פון די בעסטע ביליצער און טאמאשאווער סחורות, די מאדערנסטע מוסטערן, אין א גרויסען אויסוואהל, בעקומט מען נאר ביי

R. Szczęśliwy

לאדז, 5 באוואמיעסקא 5

טעל. 156-09

געדענקט. פראנט 2 שטאק.

געדענקט, פראנט 2 שטאק

געדענקט, פראנט 2 שטאק

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז
8 נאוועמבער 1934

ענדערען די קאנסטיטוציע
מיט דער פאדערונג קומט די פראנצויזישע רעגירונג

פראנקרייך שטייט אונטערן צייכן פון די גרויסע ענדערונגען אין דער קאנסטיטוציע, וועלכע די רעגירונג פון פרעמיער דומערג האט באשלאסן דורכצופיהרען.

קודם כל ענטהאלט דער פראיעקט פון דער נייער קאנסטיטוציע א פונקט, וועלכער פערוועהרט די מלוכה בעאמטע צו שטרייקען. דער שטרייק פון די מלוכה-בעאמטע ווערט לויט'ן פראיעקט פון דער נייער קאנסטיטוציע בעטראכט אלס ברוך פון די פערפליכטונגען, וועלכע דער בעאמטער האט לגבי דער מלוכה. דאגעגען אין פאל ווען די בעאמטע זאלען פון שטרייק רעזיגנירען, פערזיכערען זיי דער מלוכה פעסטקייט און סטאבילקייט פון זייערע אמטען. דער ציל פון פראיעקט איז צו פערלייכטערען דאס שאפען פעסטע און איינהייטליכע מאכט-ארגאנען. דעמזעלבען ציל האט אויך דער פונקט פון נייעם קאנסטיטוציע-פראיעקט, וועלכער פערוועהרט אנצונעהמען אין פארלאמענט להבא וועלכע עס איז נישט פארשלאגען מכוח מלוכה-אויסגאבען, וואס ווערען אריינגעטראגען דורך איינצעלנע דעפוטאטען.

לויט דער נייער קאנסטיטוציע ווערט די צאהל מיניסטארען בעגרעניצט אויף צוואנציג, נישט רעכענענדיג דעם פרעמיער-מיניסטער. ביז איצט האט דער ערשטער מיניסטער אין פראנקרייך געהייסען „פארזיצער פון מיניסטארען-ראט“. איצט בעקומט ער דעם ענגלישען טיטול „פרעמיער“. די ענדערונג פון נאמען דארף בעדייטען, אז דער ערשטער מיניסטער, דער הויפט פון דער רעגירונג ווערט ווירקליך דער לידער, דער פיהרער פון קאבינעט און נישט בלויז פון דער רעגירונג, נאר אויך פון פארלאמענט צוליב דעם, וואס איהם ווערט איצט געגעבען דאס רעכט דירעקט צו אפעלירען צום פאלק, צו בעשטימען נייע וואהלען, פונאנדערלאזענדיג דעם אלטען פארלאמענט.

אט אין דעם רעכט, וועלכען עס בעקומט דער פרעמיער-מיניסטער ליגט דער הויפט-פונקט דער טשוואק פון נייעם פראיעקט. פארמעל בלייבט אט דאס רעכט אין די הענד פון פרעזידענט פון דער רעפובליק.

אין פראנקרייך הערשט איצט לויט דער אלטער קאנסטיטוציע דאס רעכט, אז דאס פונאנדערלאזען פון פארלאמענט איז אויך אנבעלאנגט פון פרעזידענט פון דער רעפובליק, אבער עס איז פריהער דערצו נויטיג די הסכמה פון סענאט. אט די בעגרענצונג האט געבראכט דערצו, אז אין פראנקרייך ווערט דאס פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט דורכ'ן פרעזידענט בעטראכט אלס מיטעל, וואס קאן אנגענומען ווערען אין גאר אויסערגעוועהנליכע פאלען. פון יאהר 1877, ווען דער פארלאמענט איז פונאנדערגעלאזען געווארען דורכ'ן פרעזידענט מאק מאהאן, איז מען מעהר צו דעם מיטעל נישט אנגעקומען. אין פאל פון א קאנפליקט צווישען דער רעגירונג און די געזעצגעבערישע קערפערשאפטען האט דער פרעזידענט מורא געהאט צו ווערען — פונקט ווי דאס איז געווען מיט מאק מאהאנען פערזענליך אריינגעצויגען אין קאנפליקט און מוזען ציהען פון איהם די קאנסעקווענצען.

דער פראיעקט פון דומערג'ן בעשטייט אין דעם, וואס דאס פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט ווערט בעטראכט אלס גאנץ נארמאלע און נאטירליכע ערשיינונג, אזוי ווי, א שטייגער, דאס איז אין ענגלאנד.

געגען דאזיגען פונקט, דהיינו, אז די רעגירונג זאל פריי לויט איהר איינזעהן קאנען צו יעדער צייט פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט, ווערט ארויסגערוקט דער מאטיוו, אז דאס איז א מיטעל, וואס די רעגירונג קאן מאכען דערפון מיסברויכען. עס קאן דאך פאסירען, אז דאס לאנד זאל שיקען אין פארלאמענט א מעהרהייט, וואס איז פיינדליך צו דער רעגירונג. די רעגירונג קאן אין אזא פאל דעם פארלאמענט פריי פונאנדערלאזען און דאס קאן ווערען א מעשה אהן א סוף. דער פארלאמענט קאן אויף דעם אופן גלייך נאכ'ן צונויפקומען פונאנדערגעלאזט ווערען.

דער נייער פראיעקט גיעהט דא אויף א הסכם, דהיינו, אין משך פון א יאהר נאך די וואהלען קאן נישט דער פארלאמענט פונאנדערגעלאזט ווערען אהן דער הסכמה פון סענאט, דערמיט ווערט בעזייטיגט די געפאהר פון אונאויפהערליכע פילמאליגע פונאנדערלאזונגען פון פארלאמענט, אויב ער איז געוועהלט נישט אין הסכם מיט'ן ווילען פון דער רעגירונג. דאס נישט דערלאזען צו אזא מיסברויך מיט די פאלקס-קערפערשאפטען בעזייטיגט אויך אנ'אנדער פונקט פון דער נייער קאנסטיטוציע: דער פרעזידענט האט דאס רעכט צו פערלענגערען די קראפט פון פאריאהריגען בודזשעט אין פאל, אויב דער נייער בודזשעט איז נישט אנגענומען געווארען צו דער צייט. ביים איצטיגען סיסטעם קאן דער פארלאמענט זיך ווערען געגען פונאנדערלאזען אויף אזא אופן, וואס ער שטימט נישט פאר די מאנאטליכע קרעדיטען, וואס זענען נויטיג פאר די לויפענדיגע הוצאות פון דער מלוכה.

די רעגירונג האט בדעה צו פאדערען פון פארלאמענט ער זאל קודם כל אסיגנירען א קרעדיט אויף 3 חדשים און דאן זאל דער פארלאמענט צוטרעטען צו בעהאנדלען די פראגע וועגען דער קאנסטיטוציע-רעפארם, וואס וועט נישט קאנען אויפגעהאלטען ווערען דורכ'ן מאנגעל אין קרעדיטען אויף פיהרען די לויפענדע געשעפטען פון דער מלוכה. די חלוקי-דעות מיט דער פארטיי פון די ראדיקאלען, צו וועלכער עס געהערט הערריא, קאן ברענגען צום דורכפאל פון דער רעגירונג אין דער פראגע וועגען פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט. דאן וועט דומערג זיך ווענדען צום סענאט און פאדערען צו געבען די הסכמה דעם פארלאמענט פונאנדערצולאזען און די פראגע וועגען דער נייער קאנסטיטוציע וועט איבערגעבען דער ענטשיידונג דורך נייע וואהלען.

טראגעדיע פון דער שפאנישער רעוואלוציע
ווי עס זעהט דארט אויס נאך דער דערשטיקונג

מאס מעהר פרטים עס ווערען בעקאנט וועגען דעם אויפשטאנד אין שפאניען, אלץ טראגישער ווערט זיין אויסזעהן. טויט-אורטיילען, וואס די קריגס-געריכטען האבען ארויסגעטראגען, זענען, אמת, ביז איצט נאך נישט בעשטעטיגט געווארען, און א טייל פון די „רעפובליקאנישע“ מיניסטארען דינגט זיך נאך אלץ וועגען זיי מיט דעם פרעזידענט זאמארא, א פרינציפיעלען געגנער פון טויט-שטראף.

נישט אפיציעל האט מען אבער, ווי מען דערוויסט זיך אין די לעצטע טעג, דערשטאכען און דערשאסען צעהנדליגער, אפשר הונדערטער פון געפאנגענע רעוואלוציאנערען. אין די ארבייטער-קווארטאלען זענען חרוב געווארען אפט אלע הייזער ביז צום לעצטען. בעזונדערס שווער געליטען האט די הויפט-שטאט פון דער צפון-פראווינץ אסטוריע, אוויעדא, וואס האט זיך לענגער ווי אנדערע געוועהרט געגען די חילות הימישע און קאלאניאלע סאלדאטען, איבערגעבראכט פון מאראקא, כדי צו מאכען פון די שפאנישע קוילען-גרעבער אש און רויך.

די רעגירונג האט געפיהרט געגען די רעוואלוציאנערען א קריג לויט דעם לעצטען ווארט פון דער צעשטערונג-טעכניק: מיט גיפטיגע גאזען, פליגער-באמבען, שווערער ארטילעריע. דער פאקט, וואס די ארבייטער פון אסטוריע האבען זיך פונדעסטוועגען געהאלטען כמעט צעהן טעג, קען דערקלערט ווערען נאר דורך זייער איבער-מענשליכען העראיזם.

הייבט זענען זיי בעזיגט, ליגען אין די הענד פון זייערע צערייצטע פייניגער, און דער רעשט פון דער כלומרשט ציווילירטער וועלט איבערלאזט זיך מיט זיי באך ווייניגער, ווי אמאל יאהר מיט דעם גורל פון די עסטרייכישע העלדען.

דאס בוצט אויס די „רעפובליקאניש“-קאטוילישע רעגירונג, און לא די, וואס זי פייניגט אומברחמנות'דיג איהרע געפעסטעטע קרבנות, ווארפט די באך אויף זיי די עקלהאפטעסטע בילבולים. אין אוויעדא איז חרוב געווארען דאס געבוי פון דער דארטיגער אוניווערזיטעט. האט די רעגירונג לכתחילה דערקלערט, אז דער בנין האט געהאט געליטען בשעת דער בעשיסונג דורך דער ארמעע און אז דערנאך ערשט האבען איהם די ארבייטער אונטערגעצונדען. איצט דערציילט מען, אז די הארמאטען פון דער רעגירונג האבען בכלל דערביי קיין שום ראלע נישט געשפילט, נאר די רעוואלוציאנערען האבען אזוי זיך פון זיך מוט אויפגעריסען דעם שיינעם פאלאץ מיט דינאמיט. דאס איז אינגאנצען א שקר. א חלק פון דעם געבוי האבען געמאכט די דינער פון דער „דעמאקראטישער רעפובליק“, און דעם בלבול האט מען אויסגעטראכט, כדי צו פערמיאוסען די ארבייטער אין די אויגען פון דער וועלט. אין שפאניען מיינט מען א פנים, אז זי האט באך אויגען....

אפשר דאס טראגישטע אין דער דאזיגער טראגעדיע איז אבער דאס, וואס אין די סאציאליסטישער וועלט גייט ווידער אן, פונקט אזוי ווי באך דעם פעברואר-אויפשטאנד אין עסטרייך, א קריגעריי וועגען דעם: ווער האט אייגענטליך אין שפאניען געקעמפט און ווער איז געשטאנען אן א זייט. די קאמוניסטען ווילען דערווייזען, אז שולדיג אין דער מפלה זענען די אפאליטישע סינדיקאליסטען, וואס זענען כלומרשט געבליבען פון דער ווייטענס. דערויף ענטפערט דער פאריזער „ליבערטע“, דער ארגאן פון דעם אנארכיסטישען פערבאנד, אז גראד „די אנארכיסטען און סינדיקאליסטען זענען געשטאנען אין דער ערשטער רייהע“. אזוי צי אזוי, איינס איז געוויס: עס האבען געקעמפט טויזענטער און טויזענטער שפאנישע ארבייטער, געקעמפט דורך טאג און דורך נאכט געגען א הונדערטמאל שטארקערען שונא, און קיינער פון זיי האט דערביי דעם אנדערען נישט געפרעגט, וואס פארא „אני מאמין“ ער טראגט אין זיין הארצען. זיי האבען געוואוסט אלע, אז זיי קעמפען פאר פרייהייט, רעכט און מענשליכקייט געגען שקלאפעריי, אונטערדריקונג און בעסטיאלישער פראפיט-תאווה. וועלען זיך די „טעארעטיקער“ פון דער אייראפעאישער ארבייטער-בעוועגונג נאך אויסלערנען צו פיהלען און צו ווירקען מיט דער זעלביגער העראאישער אויפריכטיגקייט ווי די קוילען-גרעבער פון אסטוריע? גייט עס אזוי ווייטער, וועט באלד נישט זיין מעהר, וואס צו פערלירען.

דער קליינבירגער, וואס איז אראפ פון זינען.
מארשען און פערזאמלונגען — די הויפט-בעשעפטיגונג פון דייטשען סטודענט
קאזארמעס — אנשטאט הויכשולען!

שטיל איז אין די דייטשע אוניווערזיטעטען. די סטודענטען לערנען זיך מארשירען, פיהרען דיסקוסיעס און דאס אלעס ווערט געטאן לויט בעפעהל. נישט לייכט איז געווען די סטודענטישע יוגענד צו נעהמען אין דער צוים. אין די דייטשע אוניווערזיטעטען איז דאס דער עלעמענט, וואס איז צומייסטען רעוואלוציאנער. די רעוואלוציאנערישקייט פון דער סטודענטישער מאסע איז געווען געווענדעט געגען פראלעטאריאט, געגען די יודען און געגען קארפאראנטען, וואס קומען ארויס פון די גרויס-בורזשואזע קרייזען. געגען ווילען פון די אנדערע פראפעסארען האבען די סטודענטען באיקאטירט די יודישע פראפעסארען און סטודענטען. מען האט געמוזט פיהרען א גרויסען קאמף, כדי צו נעהמען אין האנד אריין אט דעם קליינבירגער, וואס איז ממש געהאט אראפ פון זין. איצט איז איינגעפיהרט ארדנונג. די אוניווערזיטעטען זענען פערוואנדעלט געווארען אין קאזארמעס. די יוגענד ווערט דערצויגען לויט'ן לאזונג: וואס ווייניגער וויסענשאפט, וואס מעהר מארשירען.

די סטודענטען פון די ערשטע דריי קורסען איז פערבאטען צו וואוינען אין פריוואטע וואוינונגען. עס ווערען איינגעפיהרט חברישע וואוינונגען. נישט אלע סטודענטען, אבער דאך זעהר פיל קומען צו גיין אויף די לעקציעס אין נאצי-פארמע. אפילו די סטודענטקעס זענען אנגעטאן אין די ברוינע לעדערנע קורטקעס. עס זענען איינגעפיהרט צוואנגזאמע מארשען. בעריכטען, פארטראגען, פערזאמלונגען. אלע סטודענטען און סטודענטקעס פון ארישען בלוט האבען בעזונדערע ביכלעך, וואו עס ווערען פערנאטירט די אויפטראגען און די מארשען. יודען און אויסלענדער זענען פון די מארשען בעפרייט. עס מוזען זיין עפעס בעזונדערס וויכטיגע און ערנסטע סיבות, כדי בעפרייט צו ווערען פון די אבליגאטארישע פערזאמלונגען.

יעדע פאקולטעט האט זיך זיין סטודענטישע פערוואלטונג. בעזונדערע פאר פרויען און פאר מענער. דערביי איז די פרויען-פערוואלטונג אונטערגעווארפען דער מענערישער. די אמט-ארגאנען קאנטראלירען די ביכלעך פון די סטודענטען און סטודענטקעס און לייגען ארויף א שטעמפעל אויף די ביכלעך, אויב זיי זענען אין ארדנונג. אהן דער אונטערשריפט איז פאר א סטודענט כמעט אוממעגליך ווייטער זיך צו לערנען אין דערזעלבער הויכשולע, אדער אפילו אנגענומען צו ווערען אין אנ'אנדער הויכשול. א סטודענט אהן אזא ביכעל איז דאסזעלבע, וואס אין די אמאליגע רוסישע צייטען א מענש מיט א וואלפישען בילעט. אויף די ווענד פון די אוניווערזיטעטען זענען ארויסגעהאנגען מודעות, אין וועלכע עס ווערט געזאגט אט וואס: „מיר ווילען נישט, אז סטודענטען, וועלכע האבען נישט דאס בעפיהל און נאציאנאלער פליכט און וועלכע גיבען אפ זייער צייט אויף לערנען זיך, זאלען ביי די עקזאמענס אוועקגעשטעלט ווערען אין א בעסערער לאגע, ווי זייערע קאלעגען, וואס האבען נישט קיין צייט זיך צו לערנען צוליב דעם. וואס זיי זענען פערנומען מיט פארטייאישער ארבייט און מיט פיזישע איבונגען. דעריבער זענען אלע סטודענטען פערפליכטעט צו ערפילען די פליכטען, וועלכע די פארטיי לייגט אויף זיי ארויף. די צאהל און די אויספיהרונג פון די דאזיגע פליכטען וועט זיין ענטשיידענד ביי די עקזאמענס.

כדי צו ווערען דאצענט, מוז מען לעבען און שווער ארבייטען פיזיש אין משך פון א האלבען יאהר אין די ספעציעלע לאגערען פאר סטודענטען. מענשען, וועלכע בעזיצען וויסען-סכום פון א פראפעסאר, אבער זיי האבען נישט דעם נויטיגען בעזונד-סטאזש, קאנען נישט דערשלאגען זיך צו ווערען דאצענטען. אט אזוי ווערען אין די הויכשולען ענטוויקעלט די מוסקולען אויפ'ן חשבון פון די קענטענישען.

די סטודענטישע פערזאמלונגען דויערען אפט ביז שפעט ביינאכט: דאס מארשירען הויבט זיך אן זעקס אינדערפריה. אויף די לעקציעס און אין די קליניקעס קומען די סטודענטען מיד, זיי פערשטייען כמעט גארנישט, גאנץ אפט ווערען זיי אנטשלאפען אינמיטען דער לעקציע. די ערפאלגען פון די סטודענטען אין די לימודים ענטשפרעכען פולשטענדיג דעם מצב, אין וועלכען זיי בעזוכען די לעקציעס. די נאצי-סטודענטען בעקלאגען זיך זעהר אפט, אז זיי האבען לחלוטין נישט קיין צייט אויף צו לערנען זיך. אודיטאריעס, וואס ביז גאר נישט לאנג פלעגען זיי ביי פארלעזונגען פון בעקאנטע פראפעסארען זיין איבערפולט, שטייען איצט ביי דיזעלבע לעקציעס אינגאנצען ליידיג. פול זענען נאר די אבליגאטארישע „בעריכטען“ און פערזאמלונגען. דער אינטערעס צו לערנען זיך און צו דער וויסענשאפט איז אינגאנצען פערלוירען געווארען. עס איז פערשוואונדען די ליבע און צוגעבונדענקייט צו דער וויסענשאפט. די לעקציעס זענען אין גרעסטען טייל גורנע חלשות, ווייל יעדער פראפעסאר דריקט אויס אויסשליסליך די אנשויאונג, וואס איז דערלויבט פון דער רעגירונג.

„בירגער פון פערשידענער מדרגה“
עסטרייכישער קאנצלער דר. שושניג רעדט אפען וועגען דעם

ווין, (י. ט. א.)

דער פאקט, וואס די רעגירונג האט נישט נאמינירט קיין איין יוד אין דעם מלוכה'שען ווירטשאפט-ראט ווי אויך אין די מלוכה-ראטען פאר קונסט און וויסענשאפט, האט ארויסגערופען זעהר א פיינליכען אפקלאנג אין דער יודישער געזעלשאפט, מען פיהלט בעשייםפערליך, אז די רעגירונג זאגט אפ די יודען די מעגליכקייט צו זיין פערטרעטען אין וועלכען עס איז געביט, חוץ אלץ רעליגיאנס-געמיינשאפט.

דאס דאזיגע געפיהל ווערט נאך פערשטארקט דורך אנ'ערקלערונג פון בונדעס-קאנצלער ד"ר שושניג, וועלכער האט אין א ראדיא-רעדע די טעג פון איין זייט בעטאנט אלס זעלבסטפערשטענדליכקייט די גלייכהייט פון אלע בירגער פאר'ן געזעץ, אבער תיכף אין צווייטען זאץ אויך אלס „זעלבסטפערשטענדליך“ בעצייכענט דעם פרינציפ וועגען „שטאטסבירגער פון פערשידענער מדרגה“. דער בונדעס-קאנצלער האלט נעמליך, אז די שטימע פון די „זייט דורות איינגעווארצעלטע אין באדען פון דער היימאט“ וועגט מעהר ווי די שטימע פון די „ערשט איצט איינגעבירגערטע“. די דאזיגע ערקלערונג ווערט בעטראכט אלס דייטליכער רמז, אז די נאך דער מלחמה איינגעבירגערטע מזרח-יודען קענען נישט פרעטענדירען אויף די זעלבע רעכט וואס די אלטע בירגער פון עסטרייך.

פון גוט-אינפארמירטע קרייזען דערוויסט מען זיך אין צוזאמענהאנג דערמיט, אז דער בונדעס-קאנצלער ד"ר שושניג טראגט זיך מיט דער כוונה איינצופיהרען א געזעץ, לויט וועלכען די בירגערליכע נאטוראליזאציע זאל נאך נישט געבען קיין פולע בירגער-רעכט, ווי צב"ש דאס רעכט צו פערנעהמען עפענטליכע אמטען. נאכ'ן בעקומען די נאטוראליזאציע זאל דער נייער בירגער דארפען איבערווארטען א בעדייטענדען פעריאד ביז ער וועט בעקומען די פולע גלייכבערעכטיגונג. דערביי זאל דאס געזעץ זיין גילטיג אויך אויף דער פערגאנגענהייט. אונטער די געגעבענע פערהעלטנישען וואלט עס געפיהרט דערצו, אז די יודישע אדוואקאטען, למשל, וואס האבען די עסטרייכישע בירגערשאפט בעקומען נאך דער מלחמה, וואלטען ווידער געשטאנען פאר נייע שוועריגקייטען אין דער אויסאיבונג פון זייער עפענטליכען אמט.

אין יודישע קרייזען איז מען שטארק בעאונרוהיגט איבער אזעלכע און ענליכע כוונות פון בונדעס-קאנצלער ד"ר שושניג.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג 8 א כסלו תרצ"ה

נאוועמבער
זון-אויפגאנג 6.42
זון-אונטערגאנג 3.55

באיקאט-קאמיטעט וועגן די הנחה-אויספלוגן קיין דייטשלאנד

אין צוזאמענהאנג מיט א נאטיץ אין א ווארשאווער פוילישער צייטונג וועגן צאהלרייכען יודישען אנטייל אין דעם אויספלוג קיין דייטשלאנד, דערקלערט דער ווארשאווער צענטראל-קאמיטעט פאר דער אנטיהיטלעריסטישער ווירטשאפטליכער אקציע:

יעדעס מאל, ווען א רייזע-ביורא ארגאניזירט א הנחה-אויספלוג קיין דייטשלאנד, אפעלירט דער צענטראל-קאמיטעט פון דער אנטי-היטלעריסטישער ווירטשאפטליכער אקציע מעהרמאליג אויף די שפאלטען פון דער יודישער און יודיש-פוילישער פרעסע צו אלע יודישע טוריסטען, אז זיי זאלען זיך באין-אופן נישט בעטייליגען אין די אויספלוגען קיין דייטשלאנד. עס ווערט דערביי געווארנט די=יעניגע, וואס וועלען זיך נישט צופאסען צום אפעל, אז זיי וועלען עפענטליך געשטעלט ווערען אין דער פרעסע פאר זייער אומווירדיגע האנדלונג.

בעת דעם פארלעצטען פאפולערען אויספלוג קיין דייטשלאנד איז דעלעגירט געווארען אויף דעם באהנהויף א בעאמטער פון קאמיטעט, וועלכער האט אויפ'ן ארט פערצייכענט די נעמען פון די יודישע אויספלוג-פאסאזשירען. אויף דעם סמך איז אין באיקאט-ביורא ארויסגערופען געווארען א רייהע פערזאנען, פון וועלכע עס איז פערלאנגט געווארען, אז זיי זאלען אויפקלערען די זאך און אויך בעלעגען ענטשפרעכענדע בעווייזען, וואס זאלען פעסטשטעלען די אומבעדינגטע נויטווענדיגקייט פון זייער רייזע קיין דייטשלאנד. אין צווייפעלהאפטע פאלען איז די זאך איבערגעגעבען געווארען דעם בירגער-געריכט ביים שטאטישען קאמיטעט פאר דער אנטי-היטלעריסטישער ווירטשאפטליכער אקציע.

וועגען דעם אויספלוג, וואס איז אפגעפאהרען דעם 3-טען נאוועמבער ה. י. איז די עפענטליכקייט צום לעצטען מאל אלארמירט געווארען אין דער פרעסע דעם 29=טען אקטאבער ה. י.

צו דעם דאזיגען ענין וועט דער צענטראל-קאמיטעט פאר דער אנטי-היטלעריסטישער ווירטשאפטליכער אקציע זיך נאך אומקעהרען נאכ'ן דורכפיהרען א גענויע אויספארשונג.

באנדע כוליגאנעס שלאגען יודישע שול-קינדער!

יודיש יונגעל צעבראכן א האנד און וואונדען אויפן גאנצן קערפער

יודישע שול-קינדער מוזען געשיצט ווערען!

די לעצטע צייט איבער'חזר'ן זיך אפט אנפאלען אויף יודישע שול-קינדער, וואס געהען פון דער פאלקס-שול, וועלכע געפינט זיך אויף זגערזשער 116.

די קינדער ווערען בעפאלען פון א מחנה גאסען-יונגען און מיט א געשריי „ביטש זשידוב"! גיט זיך א שאט א האגעל פון שטיינער און די יודישע קינדער בעקומען לעכער אין די קעפ.

מיט עטליכע וואכען צוריק, ווען די קינדער זענען אהיימגעגאנגען פון דער שולע, זענען זיי ווידער בעפאלען געווארען פון די יונגע כוליגאנעס און מיט שטעקענס בעגונען שלאגען די קינדער. איינער פון די יונגלעך ראובן בעקער (פון זגערזשער 28) האט זיך געפרובט אקעגענשטעלען, האבען איהם די אויסוואורפען אנידערגעווארפען אויף דער ערד און איהם אזוי צעממית'ס, אז ער איז אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל „אננא מאריע". וואו ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די כוליגאנעס האבען איהם צובראכען א האנד און וואונדען אויפ'ן גאנצען קערפער'ל. דאס יונגעל איז געלעגען דריי וואכען אין שפיטאל.

עהנליכע פאלען איבערחזרן זיך ווייטער אויף דער זגערזשער גאס. די קינדער זענען כסדר בעדראהט איבערפאלען צו ווערען פון א באנדע כוליגאנעט. לעצטענס האבען די גאסען-יונגען ביי א יונגעל, בירערמאן (פון זגערזשער 14) צוגענומען די טאקע ביכער און אנדערע יונגלעך צושלאגען.

די אפיעקונעס פון דער שולע האבען שוין עטליכע מאל אינטערווענירט ביי דער לאדזשער שול-מאכט, אבער אהן רעזולטאט.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, האבען די עלטערן און אפיעקונעס זיך געווענדעט מיט א מעמאריאל צום קרייז שול-קוראטאר, אין וועלכען זיי בעטען שוץ פאר די קינדער. אין דעם מעמאריאל זענען אנגעגעבען געווארען נעמען פון 40 קינדער, וואס זענען פון די לאבוזעס צעשלאגען געווארן.

ס'איז צו האפען, אז דער קוראטאר וועט א סוף מאכען צו די דאזיגע אוואנטורעס.

די בעקעריז איז געגאנגען זיצען דריי יאהר אין „חד=גדיא"

האט זיך דער בעקער דערווייל גענומען א „פערטרעטערין"...

טראגעדיע פון א יודיש דינסט=מיידעל

אין דארף קאלי, הינטער לאדז, וואוינט א יודישער בעקער. איז זיך דער בעקער געשטאנען רוהיג ביים אויווען און געבאקען ברויט און זעמעל.

ויהי (וואו ס'שטעהט „ויהי" איז א צרה) און עס איז געווען אין א שעהנעם פריהמארגען, האט מען דעם בעקער'ס ווייבעל פערבעטען אין „חד גדיא", עפעס א מעשה געשעהען, און די בעקערין איז געגאנגען ישבע'נען אויף דריי יעהרליך.

אין דעם מאן, דעם בעקער, הייסט עס, געווארען זויער. ווי קען מען עס אפפינסטערען גאנצע דריי יאהר אהן א ווייב ? דאס טאקע דער בעקער געטרוימט אזוילאנג.. ביז... ס'האט זיך איהם אונטערגערוקט א בתולה, א דינסטמיידעל פון לאדז. א ווארט צו א ווארט, דער בעקער האט זיך אנגענומען פאר א „קאוואליר צום האבען", און איז גרייט געווען זי צו נעמען ווי זי גהעט און שטעהט — און ס'איז געווארען פון עסק! קיין אמיציעלע חתונה איז טאקע נישט געווען, אבער... א קינד איז פארט געווארען.

צווי האט דאס פארעל אפגעלעבט גאנצע צוויי יאהר, און ווער ווייסט ווילאנג די אידיליע וואלט נאך אפגעהאלטען ווען נישט א צופאל: צום שלימזל האט זיך געענדיגט דער טערמין פון די דריי יאהר זיצען, די בעקערין איז ארויס פון תפיסה, און גלייך געקומען צום מאן קיין קאלי.

האט זי דערזעהען איהר „זאסטעמפטשינע" און מיט א יורש דערצו, האט זי נישט לאנג נעטראכט, האט א כאפ-געטאן די ריוואלקע און זי משלח געווען מיט'ן קינד אין גאס ארויין.

איצט איז די אומגליקליכע געבליבען מיט א קינד און ליידט נעבעך הונגער מיט'ן קינד. קיין שטעלע קען זי נישט בעקומען. דרעהט זיך ארום א צובראכענע און האט נישט וואו דעם קאפ אנידערצולעגען.

זאלען זיך אנדערע מיידלעך בראפעגעמען א מוסר, און נישט בלינד גלויבען די מענער !

טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטש-גאס 20 טעל. 213-84

בעזארגט אייך מיט בילעטען אויפ'ן גרויסען רעקארד-פראגראם פון דער

יודישער באנדע

פרייטאג, ד. 9-טען 9 אוונט	שבת. ד. 10-טען 4 נאכמיטאג	שבת ד. 10=טען 9 אוונט
זונטאג, ד. 11-טען 12 פריה	זונטאג, ד. 11=טען 9 אוונט	

זאל לעבען עמך!!!

אוונט-פרייזען: פון 60 גר. ביז 2 זל. ערשטע רייה

שבת, 4 נאכמ. און זונטאג, 12 פריה אלע פלעצער אין פארטער 1 זל. און קינדער פריי

פאר בעליידיגען אן'אדוואקאט

3 חדשים אונבעדינגטע ארעסט

(2) אין שטאטישען געריכט איז נעכטען פארגעקומען א כאראקטעריסטישער פראצעס. דער אדוואקאט פייט האט איינגעקלאגט א געוויסען ליבהאבט הייניקע פאר בעליידיגונג.

דער ענין שטעלט זיך פאר אזוי, אדוו. פייט האט אמאל געפיהרט א ציווילען פראצעס אלס בעפולמעכטיגטער פון דעם דערמאהנטען הייניקע. דער פראצעס איז פערשפילט געווארען, הייניקע איז דעמאלט געווארען שטארק אויפגערעגט און האט אויסגעשריגען: „אדוו. פייט האט פערשפילט דעם פראצעס, ווייל ער איז איבערגעקויפט געווארען".

אדוו. פייט האט איינגעקלאגט הייניקען אין געריכט און נעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס. הייניקע איז פערמשפט געווארען אויף 3 חדשים אונבעדינגטען ארעסט און צו בעצאהלען 100 זל. שטראף.

געוואלט ווערען לאניוכא'ס שותף

וועט ער דערפאר זיצען צוויי יאהר אין תפיסה

(א) די לעזער געדענקען נאך דעם גרויזאמען מארד אויף דער פאמיליע טישער, בעת וועלכען דער מערדער לאניוכא האט צוגערויבט 440 זל. און אנדערע ווערט-זאכען. די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז דעם מארד האט אויסגעפיהרט לאניוכא אליין, אהן מיטהעלפער.

לעצטענס איז צו דער געריכטס-מאכט אנגעקומען א מיטיילונג פון אייבעס זאווארסקי, וועלכער זיצט אין תפיסה פאר אויספיהרען א גנבה, אין וועלכער ער גיט איבער, אז ער איז געווען לאניוכאס העלפער. ווי ס'האט זיך אבער ארויסגעשטעלט, האט דער בחור געוואלט אריינפיהרען די געריכטס-מאכט אין א טעות. ס'איז נאך אמאל פעסטגעשטעלט געווארען, אז לאניוכא האט אליין אויסגעפיהרט דעם מארד.

זאווארסקי איז דעריבער אנגעקלאגט געווארען אין געריכט, פאר א פאלשע זעלבסטבעשולדיגונג. עס דראהט איהם דערפאר א שטראף ביז צוויי יאהר תפיסה.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט בייגאכט דיזשורירען: ק. ליינוועבער (פרייהייטס-פלאץ 2), י. הארטמאן (מלינארסקא 1), וו. דאנילעצקי (פיעטריקאווער 127), פערעלמאן (ציגעל-גאס 32), י. צימער (וואלטשאנסקא 37), ב. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקיעגא 27.

שטערבליך פערוואונדעט געווארען דורך אן'אויטא

(2) פאר'ן טויער אויף פיעטריקאווער 19 איז נעכטען איבערגעפאהרען געווארען דורך אן אויטא טאדעאוש מיקעל (אדינצא 39). מיקעל איז שטערבליך פערוואונדעט געווארען. די פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

Dr. H.Rakowski

אינערליכע קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

האט זיך איבערגעצויגען פון זאוואדסקא 8 אויף טראנגוטא 5, טעל. 137-34.

רעגיסטראציע פון יאר-גאנג 1914

היינט, דאנערשטאג, ד. 8 נאוועמבער דארפען זיך שטעלען די פאבאראוועס פון י. 1914 פון 5 קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף די אותיות:

L Ł M

און פון 13 קאמיסאריאט אויף די אותיות:

L Ł M N O

מארגען, פרייטאג, דעם 9-טען נאוועמבער דארפען זיך שטעלען די פאבאראוועס פון 1914, וואס וואוינען, אויפ'ן שטח פון 5-טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף די אותיות:

N O

און פון 13=טען קאמיסאריאט אויף די אותיות:

P R S Sz.

צוגאב-פאבאר

(א) דעם 15 נאוועמבער ה. י. וועט זיין טעטיג א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז שטאט 1, פיעטריקאווער 165, עס דארפען זיך שטעלען פאבאראווע פון יאהרגאנג 1913 און עלטערע, וועלכע האבען נאך נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט און וואוינען אויפן שטח פון 11, 9, 8, 5, 3, 2 קאמיסאריאטען.

דעם 28 נאוועמבער וועט זיין טעטיג א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז 2, פיעטריקאווער 165. עס דארפען זיך אהין שטעלען די פאבאראוועס פון יאהר 1913 און עלטערע, וועלכע האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער=פליכט און וואוינען אויפן שטח פון 14, 13, 12, 10, 7, 6, 4, 1 קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון שטאט-סטאראסטווע.

פערזענליכעס

אונזער בן-עיר דוב פיין, א זוהן פון בוי-מייסטער מארעק פיין, האט בעענדיגט דאס דאנציגער פאליטעכניקום, בעקומענדיג דעם טיטול דיפלאמירטער אינזשעניר-ארכיטעקט.

בעראטונגען איז די אינדוסטרי=פערבאנדען

וועגען דעם געזעץ פון פערבאנדס= צוואנג

(אג) ווי מיר דערוויסען זיך ווערט איצט די פראגע וועגען ארויסשיקען אין האנדעלס=מיניסטעריום א מעמאריאל אין שייכות מיט דעם אנהויבען דעם פערבאנדס-צוואנג אין די לאדזער פאבריקען, בעטראכט אין די פערשידענע אינדוסטרי-פערבאנדען, וועלכע האבען אויך אלס מיטגלידער איינצעלנע פון פאבריקאנטען, בכדי אנצונעהמען א שטעלונג. די רעזולטאטען פון די דאזיגע בעראטונגען וועלען שפעטער איבערגעשיקט ווערען דער לאדזער האנדעלס-קאמער, וועלכע וועט פון איהר זייט פארשטעלען איהר מיינונג וועגען דער דאזיגער פראגע, דעם האנדעלס-מיניסטעריום.

געגען בעלאסטען די שול-קינדער

מיט פערשידענע זאמלונגען

(א) דאס שול-קוראטאריום האט איבערגעשיקט צו דער שול-אינספעקציע און צו די בעזונדערע דירעקציעס פון די לאדזער שולען א צירקולאר, אז מ'זאל נישט בעלאסטען די שול-קינדער מיט פערשידענע אפצאהלען און זאמלונגען; מ'קען נאר מאכען זאמלונגען צווישען די שול-קינדער אין סאמע נויטיגע פאלען.

Dr. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 201=93

ספעציאליסט

פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג.

סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען

נעהמט אן פון 8–11 און פון 5–8 אווענד

די אידעאישע דעקלאראציע פון צוזאמענפאר פון די עלטערן־קאמיטעטן ביי די יוד. נאציאנאל־געזעלשאפטליכע שולען

דער צוזאמענפאהר פון די עלטערן־קאמיטעטן אין די שולען פון „פערבאנד פון נאציאנאלע געזעלשאפטליכע מיטעל־שולען אין פוילען", וואס איז פארגעקומען אין לאדז, אין די טאג פון 4. און 5. נאוועמבער ה. י. און וואס רעפרעזענטירט איבער טויזענד עלטערן פון שילער און שילערינס פון די דאזיגע שולען, דריקט אויס זיין פולשטענדיגע סאלידאריטעט מיט דעם ערציהונגס־פראגראם פון די שולען פון פערבאנד, וואס איז פעסטגעשטעלט אין דער אידעאישער דעקלאראציע פון 16. מאי 1921 און איז מיטגעטיילט געווארען צו דער עפענטליכקייט און צו דער קאמפעטענטער שול־מאכט.

דער צוזאמענפאהר שטעלט פעסט, אז נאר א שול־פראגראם וואס שטרעבט א חוץ דער אלגעמיינער בילדונג און א חוש א מלוכה׳ש־בירגערליכער דערציהונג פון די קינדער צו געבען זיי די קולטור־ווערטען פון יודישען לעבען און צו פער־בינדען זיי מיט זייער פאלק. מיט זיין שפראך, זיין טראדיציע און זיין אלטען, איצט ביי אויפגעבויטען פאטערלאנד אין ארץ ישראל, איז מסוגל צו בעפרידיגען די בעדערפענישען פון די עלטערן וואס זע־נען קאנצענטרירט ארום די שולען פון פערבאנד.

בפרט אקצעפטירט דער צוזאמענפאהר פול־שטענדיג דעם פראגראם פון יודישע למודים, וואס בעטט ארום די גאנצע העברעאישע קולטור און ווערט ערטיילט אין 10 שעה וועכענטליכען אונטער־ריכט. דער צוזאמענפאהר זעהט נישט קיין מעגליכ־קייט צו רעאליזירען די נאציאנאלע פאסטולאטען פון דעם יודישען שול־וועזען אין לאנד אהן אזא לעהר־פראגראם.

דער צוזאמענפאהר אפעלירט גלייכצייטיג צו אלע יודישע עלטערן אין פוילען, וואס זענען טריי זייער פאלק און וואס זארגען פאר דער ערציהונג און דער צוקונפט פון זייערע קינדער, אז זיי זאלען זיך קאנצענטרירען ארום די שולען פון פערבאנד. געבען די זייערע קינדער, זארגען פאר זייער מאטעריעלען קיום און דערמעגליכען זיי צו ערפיהלען זייערע נאציאנאלע ערציהונגס־אויפגאבען.

דער צוזאמענפאהר איז געשלאסען געווארען מיט א בעשלוס וועגען שאפען א פערבאנד פון עלטערן־קאמיטעטן אין נאציאנאל־געזעלשאפטלי־כע מיטעל־שולען אין פוילען.

אין צייטווייליגען ארגאניזיר־קאמיטעט פון פער־באנד פון עלטערן־קאמיטעט וועמענס זיץ וועט זיך געפונען אין לאדז, זענען אויסגעקליבען געווא־רען די פרויען: גוטמאן (בענדין), ווישטעניעצקה (לאדז), קעניגשטיין (פיעטרקאוו), מאקרסקה (לאדז), מארדאוויטש (מלאווע), טיגנער (קראקא), סעצעמ־סקה (לאדז), פויסט (לאדז), פלור (טארנאוו), פוקס (וולאצלאוועק), ספיוואק (טאמאשאוו), שערעשעווי־סקה (לאדז), שווינגאלד (לאדז), און די הערען: ווינדראוויטש (קעלץ), לעווינסקי (קוטנע), צוקער (ראדאם) און פראפ. שמואלוויטש (קראקאו). א חוץ דעם זענען רעזערווירט געווארען עקס פלעצער פאר די פארשטעהער פון עלטערן־קאמיטעטן אין קראקאו (העבדעלס־שול), קאליש, מעזריטש, פלאצק, סובאלק, סטאניסלאוואוו און פשעמישל — צוליב דעם וויל עס איז נישט געווען מעגליך צו בעשטי־מען אויף ארט און שטעל די בעטרעפענדע בעמען.

אין פרעזידיום פון ארגאניזיר־קאמיטעט, וואס דארף לעגאליזירען דעם פערבאנד און אנפיהרען מיט זיין טעטיגקייט, זענען אויסגעקליבען געווארען די פרויען: ווישטעניעצקה, טיגנער, מאקרסקה, סעצעמסקה, פוקס און שווינגאלד.

די שלוס־רעדע האט געהאלטען ה׳ ד״ר ברוידא, דאנקענדיג די דעלעגאטען פאר זייער שווערע און געטרייער ארבייט און אויסדריקענדיג זיין צופרי־דענקייט מיט דעם צוזאמענפאהר וואס האט גע־שטארקט די יסודות פון די נאציאנאלע שולען אין פוילען.

אין נאמען פון די דעלעגאטען האט געדאנקט פרוי טיגנער דעם אויספיהר־קאמיטעט פון פער־באנד פון מיטעל־שולען פאר זיינע בעמיהונגען וועגען צוזאמענרופען דעם צוזאמענפאהר, וואס זע־נען געקרוינט געווארען מיט אזא גוטען רעזולטאט און פערזיכערענדיג וועגען דער פולשטענדיגער סאל־לידאריטעט פון די עלטערן מיט דער ארבייט פון פערבאנד און וועגען זייער גרייטקייט מיטצוארביי־טען און מיטצוקעמפען פאר דעם נאציאנאלען כא־ראקטער פון די שולען.

רעפרעזענטאנץ־טעאטער „ראזמאיטאשטשי" 27 ציגעל־נאס 27 טעל. 112-25.
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

גאסטשפילען פון דער בעריהמטער קינסטלערין, דער שטאלץ פון דער יודישער ביהנע

אידא קאמינסקא

היינט, דאנערשטאג, 9¹⁵ אווענד
גרויסע הנחה און פאלקס־פארשטעלונג
אלע בילעטען אין פארטער נור 1 זל.
דער גרעסטער וועלט־שלאגער

פריילין דאקטאר

סענסאציאנעלער ביהנע־רעפארטאזש אין 6 בילדער
מיט אידא קאמינסקא אין דער הויפט־ראל.

הנחה־בילעטן קיין ווארשא גילטיג פון מארגען פרייטאג 8 אווענד

דער ארויספאהר פון לאדז פון פרייטאג 8 אווענד ביז זונטאג 7.40 ארויספאהר פון ווארשא פון זונטאג נאכמיטאג ביז מאנטאג ביינאכט

די לאדזער אפטיילונג פון „וואגאן־לי־קוק", טיילט מיט, אז עס ווערען באך אנגענומען איינשריי־בונגען אויף אינדיווידועלע הנחה־בילעטען קיין ווארשא.

פון די הנחות קאנען געניסען אלע. דער בי־לעט פון לאדז קיין ווארשא און צוריק קאסט 6 זל. די הנחה 2 זל. צוזאמען 8 זל. ארויספאהרען פון לאדז קיין ווארשא קאן מען מיט יעדען צוג, אנהויבענדיג פון פרייטאג 8 אווענד, שבת א גאנצען טאג און זונטאג 7.40 פריה. צוריקפאהרען פון ווארשא קיין לאדז קאן מען אנהויבענדיג פון זונ־טאג נאכמיטאג ביז מאנטאג 8.35 אווענד, אזוי אז די רייזע זאל זיין פערענדיגט מאנטאג פאר 12 ביינאכט.

הנחה־בילעטען, ווי אויך אינפארמאציעס אין „וואגאן־לי", פיעטריקאווער 64.

דעם 25 ד.ח. וועט ביליגער ווערן עלעקטרי

די רעדוקציע וועט בעטרעפען 6 פראצ.

(2) ווי מיר דערוויסען זיך, וועט עלעקטריע ביליגער ווערען פון 25 נאוועמבער ה. י. יעדע רעדוקציע פון קויהלען ווערט אנגעווענדעט אויף א רעדוקציע פון עלעקטריע. צוליב דעם, וואס קויהלען אין דער קאפלניע זענען ביליגער גע־ווארען מיט 12 פראצענט, וועט עלעקטריע ביליגער ווערען אויף א העלפט, דאס הייסט מיט 6 פראצענט.

פאר א בייזווילליגען באנקראט

פערמשפט אויף א יאהר טורמע

(2) אין קרייז־געריכט איז נעכטען פארגע־קומען דער פראצעס געגען די ברידער אטא און ראבערט ראדקע און ארנא פוקס, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען אין א בייזוויליגען באנקראט.

די ברידער ראדקע האבען בשעתו גע־פיהרט אין זגערזש א מעבעל־פאבריק. לעצטענס האבען זיי אויסגעשטעלט זעהר פיל וועקסלען, וועלכע זיי האבען צוגעלאזען צום פראטעסט, ווען די בעלי־חובות זענען געקומען נאכ׳ן געלד האבען זיי שוין די ברידער ראדקע נישט גע־טראפען, דאס גאנצע פערמעגען איז געווען פער־שריבען אויף א געוויסען פוקס.

די ברידער ראדקע און פוקס האבען זיך אויס׳ן געכטיגען פראצעס נישט אנערקענט צו זייער שולד, דאס געריכט איז אבער געקומען צו אנ׳אנדער איבערצייגונג, די ברידער ראדקע זענען פערמשפט געווארען פאר א בייזוויליגען באנקראט אויף א יאהר טורמע יעדער און ארנא פוקס פאר צוהעלפען דערצו אויף 6 חדשים.

בעזייטיגט פון שטאטישען געריכט

(2) אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס ס׳זענען ענטדעקט געווארען געוויסע אויסשרייטונגען פון אמט־ליכער נאטור, זענען בעזייטיגט געווארען פון זיי־ערע אמטען צווי בעאמטע פון שטאטישען גע־ריכט אין לאדז: פיאטר גאזשעקעוויטש און מאריא־צענטער.

שרעקליכער פארפאל ביי דער ארבייט

א מאשין אפגעריסען די האנד ביי אנ׳ארבייטער

(2) אין דער פאבריק פון דער ווידזעווער מא־נופאקטור איז נעכטען אינדערפריה פארגעקומען א שרעקליכער פאל ביי דער ארבייט. דער ארביי־טער וואויטשעך טשיופא האט געהאלט עפעס צו־רעכט מאכען ביי דער מאשין, די מאשין האט איהם אבער ארייגעכאפט די האנד און זי איבער־גאנצען אפגעריסען.

די פאגאטאוויע האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

רבנים־וואהלען אין לוטאמיערסק

אויסגעוועהלט דעם סאלער רב

פערגאנגענעם דינסטאג איז אין לוטאמיערסק פארגעקומען רבנים־וואהלען. קאנדידירט האבען: דער קאלער רב הרב ירחמיאל וואלבראמסקי און א זוהן פון דוואר טער רב הרב דוד לייב לאס־קאווסקי.

אויסגעוועהלט איז געווארען דער קאלער רב.

היינט קאנצערט פון וואסא פריהאדא

נאך א גאנצע רייה קינסטלערישע ערפאלגען, וועלכער האט לעצטענס אדורכגעמאכט נאך א גרעסערן טורנעע איבער אויסלאנד, טרעט ארויס היינט דאנערשטאג, 8.30 אווענד אין פילהאר־מאניע זאל דער וועלט־בעריהמטער פענאמענאלער פידלער וואסא פריהאדא.

אין זיין היינטיגען פראגראם וועט דער קינסטלער אויספיהרען די שאפונגען פון: באך, דווארזאק, פראנק, טשייקאווסקי און פון זיינע אייגענע קאמפאזיציעס.

נייער סאוויעטישער פילם „נאטאן בעקער"

קירצליך אין קינא „מיראזש"

קירצליך וועט דעמאנסטרירט ווערען אין קינא „מיראזש" דער נייער סאוויעטישער פילם א. ג.: „נאטאן בעקער", וואס אילוסטרירט דאס לעבען פון די יודען אויף דער עמיגראציע. אין דער הויפטראלע דער בעריהמטער קינסטלער מיכאעלס. דער פילם ווערט גערעדט אינגאנצען אויף יודיש.

א „גלעזעל טיי"

לטובת דער געז. צו בעקעמפען די ראק־קראנקהייט

היינט, 8 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון דער בילדער־אויסשטעלונג, פיעטריקאווער 135 א „גלעזעל טיי", וואס איז ארגאניזירט פון פרויען־קאמיטעט ביי דער געזעלשאפט צו בעקעמפען די ראק־קראנקהייט. איינגאנג 50 גראשען.

עקספארט־מעגליכקייטען קיין א״י און אין די לענדער פון נאהענטען מזרח

דער האנדעלס־רעפעראט פון דער פויליש־א״י־דיגער האנדעלס־קאמער טיילט מיט וועגען פאל־גענדע אפערטעס פון פירמעס אויפ׳ן נאהענטען מזרח:

1) א סירישע פירמע אינטערעסירט זיך מיטן אימפארט פון גומי־פלאשטשען.

2) אנ׳א״י־פירמע וויל אימפארטירען פון פוילען לעדער־הענדשקעס.

3) אנ׳אגענטור־האנדעל־הויז אין תל־אביב וועט איבערנעהמען די פערטרעטונג פון פוילישע עלעקטראטעכנישע פירמעס.

4) אנ׳א״י־פירמע אינטערעסירט זיך מיט׳ן אימ־פארט פון פוילישע קאסמעטישע אויסארבייטונגען.

5) א גרויס אגענטור־האנדעלס־הויז אין א״י אינטערעסירט זיך מיט׳ן איבערנעמען פערטרעטונ־גען פון פאלגענדע ארטיקלען: קעסטלעך צו פאמע־ראנצען, דיקטען, ביפולע, צו פאמעראנצען־פאקונג, פאפיר און טעקטור, רעהרען, צעמענט, קויהלען, סאדע און טעקסטיל־מאטעריאלען.

6) א גרויסע א״י־פירמע זוכט ליפעראנטען פון ברעטלעך־קאמפלעטען צו פאמעראנצען מיט צו־שטעלונג אין לויפענדען סעזאן.

נעהנטערע אינפארמאציעס ערטיילט די פויליש־א״יִדיגע האנדעלס־קאמער, ווארשע, פרעדרי 10, טעל. 5־21,06 צווישען 10 פריה און 2 נמ.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

דער קולטור־רעסארט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע איז אריין אין א סטאדיום פון א פער־שטארקטער טעטיגקייט.

די גרויסע העברעאישע ביבליאטעק וועקט פער־אינטערעסירונג ביי אלע העברעאישע לעזענדע.

גאר שטארק ווערען דאס יאהר בעזוכט די העב־רעאישע אווענד קורסען אלע גרופען (די אנפענגער ווי אויך די אוואנסירטע פון אלע שטופען) האבען שוין אנגעהויבען זייערע למודים. עס ווערען אויך קאמפלעטירט נייע גרופען. א גוטען איינדרוק האט געמאכט די עפענונג פון נאכמיטאג קורסען פאר דער שול־יוגענד. די קורסען געבען די מעג־ליכקייט די שילער פון די פאלקס־שולען, וואו ס׳־איז נישט פערהאן קיין שום זכר פון יודישען ווי־סען זיך צו פערשאפען די נויטיגע קענטניש פאר דער העברעאישער שפראך.

די ציוניסטישע אבטיילונג „דורשי ציון" אין ראיאן פון אלט־שטאט איז לעצטענס צוגעטרעטען צו א פערצווייגטע טעטיגקייט אויף אלע ציוניסטישע געביטען.

אויף דער לעצטער פערוואלטונגס־זיצונג איז ברייט ארומגערעדט געווארען דער פלאן פון דער ווייטערדיגער ארבייט, עס איז בעשלאסען געווארען צו פראקלאמירען א אקציע פאר ווערבירען ביי׳ע מיטגלידער און זיך בעמיהען צו אקטיווירען די עלטערע ציוניסטען און ציוניסטיש געשטימטע יו־גענד פון יענעם ראיאן.

עס וועלען פארקומען נארמאל יעדע וואך רע־פעראטען, חברים־שמועסען, דיסקוסיע־פערזאמלונ־גען א. ד. גל.

אין די נאהענטסטע טעג וועלען געעפענט ווערען העברעאישע אווענד־קורסען פאר אנפענגער און ספעציעלע נאכמיטאג־קורסען פאר קינדער פון פאלקס־שולען.

וויכטיג פאר לאקאטארען, וועלכע וואוינען אין הייזער, וואו ס׳דירה־געלד איז סעקוועסטרירט

(2) די לאדזער שטייער־אמטען האבען דער־האלטען אנ׳אינסטרוקציע וועגען איינקאסירען דירה־געלד אין די הייזער, אין וועלכע דאס דירה־געלד איז סעקוועסטרירט געווארען צוליב חובות פאר שטייערען.

צוליב דעם, וואס די לאקאטארען פון אזעלכע הייזער לעגען אפט נישט קיין אכט אויף די מיט־טיילונגען וועגען סעקוועסטער פון דירה־געלד און צאהלען ווייטער דעם הויז־ווירט, האט די פינאנץ־קאמער בעאויפטראגט צו מאכען קרימינעלע פרא־צעסען, ווי ס׳זעהען דאס פאר די עקזעקוציע־פארשריפטען.

נייע דראָהענדע סכנה פאַר׳ן יודישען ישוב אין ארץ=ישראל

די אפּערע מיט די אַראַבישע אייגענטום=רעכט אויפ׳ן הר=כנען. — ווי אַזוי איז ענטשטאַנען דער באָדען=סכסוך?—ספּעציעלע בעראַטונג אין ועד=הלאומי

ירושלים, (י.ט.אַ.) די לאַגע, וואָס האָט זיך לעצטענס געשאַפען אין צפת, אַרום דעם באָדען-סכסוך אויפ׳ן הר-כנען, רופט אַרויס אַ שטאַרקע באַאונרוהיגונג צוליב דער בעדראָהטער זיכערקייט פון דעם דאָרטיגען יודישען ישוב און רעזולטאַט פון דער העץ-אַרבייט, וואָס ווערט געפיהרט דורך אַראַבישע אַגיטאַטאָרען. דער סכסוך איז ענטשטאַנען איבער דעם אייגענטום=רעכט אויף אַ געוויסען באָדען שטח אויפ׳ן הר-הכנען, וואָס געפינט זיך אין רעכטליכען יודישען בעזיץ זייט 40 יאָהר. איצט ווערט דאָס אייגענטום-רעכט דורך די אַראַבער בעשריטען.

דעם גאַנצען סכסוך האָט אויפגעהויבען אַ געוויסער סובהי=ביי כאדרא, וועלכער איז אַרויס מיט דער בעהויפּטונג, אַז דער גאַנצער הר-כנען איז דאָס אייגענטום פון מוזולמענישען רעליגיעזען פאָנד „וואַקף“ און האָט דעריבער קיינמאָל בכלל נישט געטאָרט פערקויפט ווערען. סובהי-ביי כאדרא איז פערשיקט געוואָרען פון ירושלים קיין צפת נאָך די בלוטיגע אויגוסט-געשעהענישען פון 1929. די דעמאָלדיגע שאו-קאָמיסיע האָט איהם אין איהר בעריכט בעצייכענט אַלס „פינסטערע פיגור“, וואָס זיינע אַרויסטרעטונגען פאַר די אויגוסט-געשעהענישען האָבען מיטגעהאָלפען צו די בלוטיגע טעג. זייענדיג פערשיקט קיין צפת, האָט סובהי-ביי מיט דער אונטערשטיצונג פון בעקאַנטען מיטגליד פון דער אַראַבישער עקזעקוטיווע אוני-ביי אַבדול האַדי, אויפגעהעצט די צפת׳ער אַראַבער, אַז זיי זאָלען אַרויסטרעטען צו „פערטיידיגען זייער אייגענטום-רעכט צום הר=כנען“.

נישט קוקענדיג דערויף, וואָס דער „וואַקף“ האָט נישט קיין שום דאָקומענטען צו בעווייזען זיין אייגענטום=רעכט אויף דעם בעשריטענעם שטח, בעת דער יודישער צד פערמאָגט יאָ אַזעלכע דאָקומענטען. האָט דער וויצע=דיסטריקט=קאָמיסאַר אין צפת, ס. ה. פעראָון, אַדמיניסטראַטיוו פעראָרדנעט אָפּצושטעלען די אַרבייטען אויף דעם בעטרעפענדען באָדען ביז דער אויפקלערונג פון דעם סכסוך. אַ גרופּע יודישע אַרבייטער, וואָס זענען געקומען אַקערן דעם באָדען, האָבען זיך אָנגעטראָפען מיט אַ המון אַראַבער, וואָס האָבען געשטערט די אַקער-אַרבייטען, און 3 יודישע אַרבייטער זענען אַרעסטירט געוואָרען. אַלטער שטערן, דער פאַרשטעהער פון דער „אַנגלאָ פּאַלעסטיין באַנק“ אין צפת, וועלכער האָט געהאַט די אויפזיכט איבער די יודישע אַרבייטער, איז אַדמיניסטראַטיוו בעשטראָפט געוואָרען איינצוצאָהלען אַנ-ערבות-דעפּאָזיט (100 פונט) פון גוטער אויפפיהרונג און איז פערטריבען געוואָרען פון צפת, — דער שטאָט, אין וועלכער ער איז געבוירען געוואָרען, זיך ערצויגען און געוואוינט זיין גאַנץ לעבען. די אַראַבער, וואָס האָבען אַרויסגערופען די גאַנצע אַוואַנטורע, זענען געבליבען פולשטענדיג אונבעריהרט, און זיי האָבען נאַטירליך דאָס גאַנצע געשעהעניש אויפגענומען מיט גרויס שמחה.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם קינסטליך אַרויסגערופענעם אייגענטום-סכסוך האָבען געמוזט אָפּגעשטעלט ווערען אַלע אַרבייטען ביים אויספיהרען די אויסגעאַרבייטעטע פּלענער פון פערברייטערען די שטאָט צפת און פונאַנדערבויען איהר סביבה, פּונוואַנען אַ טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג איז ענטלאָפען נאָך די בלוטיגע געשעהענישען אין 1929. עס זענען אָפּגעשטעלט געוואָרען די אַקער-און בוי-אַרבייטען, און די אַרבייטער האָבען פערלוירען זייערע אַרבייטס-מעגליכקייטען.

אַרום דעם אַדמיניסטראַטיווען אורטייל געהען אַרום פערשידענע קלאַנגען. אַזוי גיט מען איבער, אַז נאָך איידער דער אורטייל איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אין צפת איז ער שוין געווען בעקאַנט אין חיפה, דעם זיץ-אָרט פון דיסטריקט-קאָמיסאַר פון צפון=א״י, וועלכען עס אונטערליגט די שטאָט צפת. חוץ=לזה זאָל מען נאָך פאַר׳ן אָנהויבען די אויספאָרשונג זיך האָבען געווענדעט צו דער דירעקציע פון דער „אַנגלאָ פּאַלעסטיין באַנק“, אַז זי זאָל איהר צפת׳ער פאַרשטעהער, אַלטער שטערן, איבערפיהרען אין אַנ׳אַנדער שטאָט.

דער ענין צפת צוואַקסט זיך דערווייל אין אַנ׳אַפּערע, וואָס רופט אַרויס שטאַרקע פערביטערונג אין יודישען ישוב. דער „דאָקומענט“, אויף וועלכען עס פעררופען זיך די אַראַבער אין זייער תביעה אויפ׳ן אייגענטום-רעכט פון הר=כרמל, שטאַמט פון... 15-טען יאָהרהונדערט און האָט שוין לאַנג פערלוירען יעדען יורידישען ווערט.

דער ועד-הלאומי האָט אָפּגעהאַלטען אַ ספּעציעלע בעראַטונג וועגען דעם ענין צפת מיט פאַרשטעהער פון דער יודישער אַגענץ און אַנדערע פיהרענדע פערזעהנליכקייטען פון ישוב. דער פאָרזיצער פון ועד-הלאומי, יצחק בן=צבי, האָט בעצייכענט אַלס שווערע די אַטמאָספער, וואָס האָט זיך געשאַפען אַרום דעם סכסוך וועגען הר=כנען. עס זענען פערהאַן סימנים, וואָס בעווייזען, אַז די אַראַבער ווילען זיך נעהמען צו דעם זעלבען מיטעל אויך אין אַנדערע ערטער פון א״י.

דער באָדען-שטח, אויף וועלכען עס בעציהט זיך דער סכסוך, פערנעמט 22 טויזענד דונאַם און האָט געהערט מיט 40 יאָהר צוריק, איידער ער איז איינגעקויפט געוואָרען דורך דער י. ק. אַ., טיילוויז צו דער שטאָט צפת און טיילוויז צו ראש-פינה.

אויף דער בעראַטונג אין ועד-הלאומי איז אָנגעוויזען געוואָרען, אַז אין צענדליגער אַנדערע ערטער פערנעמען אַראַבער רעכטליך-פערוואַרבענעם יודישען באָדען, צו וועלכען זיי רוקען אַרויס אייגענטום-רעכט. אַזוי אין למשל, דער פאַל מיט יודישען באָדען אויפ׳ן הר-הכרמל און אין אַנדערע געגענדען אַרום חיפה. אַזוי אַרום ווערט דער ענין פון הר-כנען אַ טייל פון אַ ספּעציעלער קאַמפּאַניע מצד טייל אַראַבער. איינציגע רעדנער האָבען אַרויסגערוקט די בעשולדיגונג, אַז די א״י-רעגירונג העלפט מיט די אַראַבישע אַגיטאַטאָרען אין דער דאָזיגער אַקציע.

דערווייל וואַרט די יודישע קהלה אין צפת אויף דעם אויסגאַנג פון דעם סכסוך, וועלכער איז קינסטליך אַרויסגערופען געוואָרען און וועלכער שטעלט אין סכנה דירעקט די ענטוויקלונג פון צפת פון איין זייט און אינדירעקט אויך פיל אַנדערע יודישע באָדען-שטחים אין א״י. די ענטוויקלונג פון די געשעהענישען אַרום דעם ענין פון הר-כנען ווערט פערפאָלגט מיט שפּאַנונג און אינטערעס דורך דעם גאַנצען יודישען ישוב.

DR.
L. Czarnożył
וואוינט יעצט אויף
פיעטריקאָווער 62 טעל. 224-94
אָרדינירט פון 9.30 ביז 10.30 פאַרמיטאָג
און פון 4—6 נאָכמ.
ספּעצ. האַרץ-קראַנקהייטען

זיגמונט טורקאָוו און הערץ גראָסבאַרט אין אַרגענטינא

וועגען דעם גאַסטשפּיל פון די צוויי בעריכטעט מען אין דעם באַר וואָס אָנגעקומענעם אָרגאַן פון דעם „פּויליש-יודישען פערבאַנד אין אַרגענטינע“ — „דאָס נייע וואָרט“.

אויף אַ „האַרציגען באַנקעט פאַר זיגמונט טורקאָוו“ האָבען בעגריסט דער פּרעזידענט פון פערבאַנד ה׳ פעליקס הערשקאָוויטש, דער וויצע-פּרעזידענט ה׳ לייבמאַן, פון קולטור-צענטער א. ב. פון אין אַרגענטינע אומגעקומענעם קינסטלער מ. מיכאַלסקי — ה׳ ברעסלער, פון דער פּויליש-יודישער באַנק ד. הירש, דער נעסטאָר פון דער יודישער ליטעראַטור אין אַרגענטינא, מרדכי אַלפּערסאָן, פון דעם טאַגבלאַט „די פּרעסע“ ד״ר ל. זשיטניצקי, פון ייווא — דער שליח ה׳ גילישענסקי, פון די שוישפּילער מישע שוואַרץ, נ. צוקער, פון דער „צענטראַלער יודיש-וועלטליכער שול-אָרגאַניזאַציע“ ד״ר יונה קאַוועסקי, פון דער גרעזעלשאַפט פאַר יודישע וועלטליכע שולען“ יעקב באָטאָשאַנסקי א. אַ. אַ. בעגריסונגס-רעדע האָט אויך געהאַלטען דער פּוילישער קאָנסול, וועלכער האָט געזאָגט, אַז כאָטש ער פערשטעהט נישט די שפּראַך, אין וועלכע טורקאָוו שפּילט, פערשטייט ער דאָך די שפּיל, וועלכע איז פון קולטורעלען ווערט.

זיין שלוסוואָרט האָט ז. טורקאָוו געענדיגט מיט דער ערקלערונג, אַז ער איז גרייט צו העלפען בויען אַ בעסער יודיש טעאַטער, אויב מען וועט דעם ענין נישט אָפּקומען מיט בלויזע ווערטער. ער האָט אויך אַפּעלירט פאַר דער הילפס - אַקציע לטובת די געליטענע פון דער פערפּלייצונג אין פּוילען. (לויט דעם בעריכט פון דער אַקציע אין דעם זעלבען נומער „דאָס נייע וואָרט“ האָט זי שוין איינגעבראַכט קרוב 25 טויזענט אַרגענטינער פּעזאָס).

אין דעם קבלת-פּנים פאַר הערץ גראָסבאַרט האָבען געהאַלטען רעדעס פעליקס הערשקאָוויטש, ד״ר זשיטניצקי, מישע שוואַרץ, י. קאָזינסקי, מ. לייבמאַן, מ. לערנער (סעקרעטאַר פון פּויליש-יודישען פערבאַנד), ה׳ ליקער — גראָסבאַרטס אַ יוגענט-פריינט, פון לאָדז, ה׳ נאָפּאַרסטעק (פון „מיכאַלסקי“-צענטער). משה זאַלמאַן, פּרעזידענט פון די בעסאַראַבער לאַנדסלייט אין אַרגענטינע האָט בעגריסט דעם איינציגען קינסטלער וואָס קען פערבייטען אַ גאַנצע טרופּע: יעקב באָטאָשאַנסקי כאַראַקטעריזירט גראָסבאַרטן אי אַלס דורכפיהרער פון אַ קולטור-שליחות אי אַלס גרויסען קינסטלער.

זיגמונט טורקאָוו ווינשט גראָסבאַרטן, אַז אויך אין דער צווישענצייט צווישען קבלת-פּנים און אָפּשייד-באַנקעט זאָל ער האָבען אַרום זיך די וואַרעמע קייט, וואָס שטראַהלט פון איהם אַרויס.

אין זיין ענטפער-רעדע זאָגט גראָסבאַרט צ. אַ.: „דאָרט וואו ס׳איז נישט פערהאַן קיין רחמנות-געפיהל, ריהרט מען זיך נישט ביי אונז. מען בערזאַרגט קראַנקע, יתומים, אָבער נישט קיין געזונטע און בישט קיין קינדער פון לעבעדיגע עלטערען און דערפאַר איז אונזער לעבען נישט באַרמהאַל און דערפאַר איז דאָס לעבען פון יודישען קינסטלער אַזאַ שווערער קאַמף. אָבער - יודישע לעהרער, שריפטשטעלער און קינסטלער זענען געוואוינט צום קאַמף און זיי זענען זיכער, אַז דער נצחון וועט סוף-כל-סוף זיין אויף זייער זייט“.

Dr.
Wołkowyski
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל-גאַס 11, טעל. 238-02
נעהמט אָן אין הויט- און ווענערישע
קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע
נעהמט אָן פון 8—12 בייטאָג און פון 4—9 אָוונט.

רעסטאָראַן-דאַנסינג
„TABARIN“
20 נאַרוטאָוויטש-גאַס 20
ערעפנונג פון ווינטער-סעזאָן!
אין ניי-רעמאָנטירטען בלויען זאַל.
אַטראַקציעס איבער אַטראַקציעס!!
צום ערשטען מאָל אין לאָדז 12 ערשטקלאַסיגע Music-Hall סענסאַציעס!
מיט דעם וועלט-בערימטען ושאַנגלער
ADANOS אין דער שפּיץ.
ניי-אַנגאַזשירטער דזשאַז-אָרקעסטער
The 7 Weinroth-Band
„FIVE“ יעדען טאָג פון 5 ביז 8
קאָנסומאַציע מיט בעדינונג — 80 גר.
אָוונט-פּראָגראַם פון 10 ביז פריה.
ערשטקלאַסיגע קיך! —::— ביליגע פּרייזען!

ר. איזראַעל

דער בערזען=סוחר

שפּאַנענדער ראָמאַן פון יודישען לעבען

33

— זי איז קלוגער און אַדורכגעטריבענער פון אונז ביידע, האָט שמעון געזאָגט. מיר ווילען זיך מיט איהר נישט קיין עצה געבען.

— מיר ווילען פּרובען, האָט סאַמעק געענטפערט, דו האָסט דאָך נישט וואָס צו פערלירען.

שמעון האָט זיך געלאָזען צופריעדען פון סאַמעקן, אַז ער געהט צו זיין אַרבייט, הגם ער האָט נישט געוואוסט צי דאָס וועט זיך איהם איינגעבען.

קאַפּיטעל 3

הייטערדיגע אויספאָרשונג

דעם פּאָליציי-אינספּעקטאָר אין לאָנדאָן האָט שטאַרק געוואונדערט וואָס שמעון מאַרקוס איז פערשוואונדען געוואָרען פון לאָנדאָן, ווען דער אינספּעקטאָר האָט געהייסען צו זיך, נאָכאַמאָל אַרויסרופען מאַרקוסן האָט מען איהם ראַפּאָרטירט, אַז מאַרקוס האָט פערלאָזען ענגלאַנד, דאָס האָט דעם אינספּעקטאָר שטאַרק געטראָפען, איהם איז דער ענין נישט געפעלען געוואָרען, עפּעס האָט זיך דאָס נישט געלעגט אויפ׳ן שכל, אַז אַ מענש מיט אַזעלכע פערצווייגטע געשעפטען אין ענגלאַנד, אַ מענש, וועלכער האָט דאָ אַ זיכערע עקזיסטענץ, זאָל פּלוצלונג מיט די איגענע הענד, מיט׳ן אייגענעם ווילען זיך צערברעכען און רואינירען, ענטלויפען ווי אַ פערברעכער, סיאיז געווען זיכער, אַז דאָ האָט געמוזט מיטווירקען אַ שטאַרקע אומשטאַנד, וועלכער האָט געהאַט די דעציזיע, דער פּאָליציי-אינספּעקטאָר האָט אמה נישט געהאַט קיין שום חשד אויף שמעונען, אָבער דאָס פּלוצלונגע פערשוואונדען זיינס האָט געמוזט ביים אינספּעקטאָר נאָכפאָרשט ווערען.

דער אינספּעקטאָר איז געווען שטאַרק דענערווירט, דאָס טעמפּאָ פון דער אויספאָרשונג איז אָפּגעשוואַכט געוואָרען. באַלד אין אָנהויב האָט דער אינספּעקטאָר געמיינט, אַז ער בעקומט אין דער האַנד אַריין אַלע פעדים פון דעם מאָרד. אפשר דאָס ערשטע מאָל אין זיין פּראַקטיק איז איהם אַזוי אַלץ אַליין אַריינגעפאַלען אין די הענד, איין מענש נאָכ׳ן צווייטען און ס׳האָט זיך געדוכט, אַז אָט אָט וועט אַלץ זיין אויפגעקלערט, דערווייל איז געשעהען אַנדערש, וואָס ווייטער ווען דער אינספּעקטאָר האָט זיך געדוכט, אַז ער פערענדיגט אַלץ, האָט זיך דער ענין באַלד פערוויקעלט און אָפּגעשטויסען די אויפקלערונג אויף זעהר אַ ווייטען מהלך. די איינציגע האָפענונג פון אינספּעקטאָר איז געווען פאַני, די יודישע אַרטיסטקע, וועלכע איז אָפּגעראַטעוועט געוואָרען דורך די דאָקטוירים פון אַ זיכערען טויט, ס׳האָט זיך געדוכט, אַז קיינער וועט זי מעהר נישט קענען אָפּראַטעווען, זי איז געווען פערסמט מיט אַ זעהר שאַרפען גיפט, ווען ס׳האָט זיך דאָך איינגעגעבען זי אָפּצוראַטעווען, האָט זי גאַרנישט געקענט דערציילען, זי האָט ערקלערט, אַז זי אַליין האָט זיך נישט פערסמט און דאָס האָט מען איהר געגעבען גלויבען, ווייל באַלד אין מיטען דער פאָרשטעלונג האָט זי זיך געהאַט בעשטעלט מיט מאַרקוסן זיך צו זעהען מיט איהם נאָך דער פאָרשטעלונג. זי האָט זיך דעמאָלט זעהר גוט געפיהלט, אָבער פּלוצלונג האָט איהר אָנגעהויבען צו שווינדלען אין קאָפּ, זי האָט בעקומען שטאַרקע שמערצען, זי האָט געמיינט, אַז דאָס איז נאָר אַ פאָראיבערגעהענדע זאַך און וועט זי קענען בעקעמפען, זי האָט אָנגעהויבען צו שפּילען דעם דריטען אַקט, אָבער פון מיטען צו מיטען איז איהר ערגער געוואָרען און זי האָט דעם אַקט נישט אויסגעהאַלטען, זי איז געפאַלען אויף דער בינע און מ׳האָט זי געמוזט אָפּפיהרען אין שפּיטאָל, אַ לאַנגע צייט האָט זי געשוועבט צווישען טויט און לעבען און איצט איז שוין איבגאַנצען געקומען צו זיך.

דער אינספּעקטאָר האָט אין דער צייט ווען פאַני איז געווען אין שפּיטאָל געפּרובט זיך צו דערוויסען, ווי פאַני איז געווען אַ גאַנצען טאָג, מיט וועמען זי האָט זיך געטראָפען, ביי וועמען זי האָט געגעסען, צי מ׳האָט איהר אפשר דערלאַנגט וואַסער צי האָט זי אפשר צופעליג עפּעס טועם געווען, דער אינספּעקטאָר האָט אָבער זיך גאַרנישט געקענט דערוויסען, די שפּורען פון מאָרד איבער רובינען האָבען געפיהרט נאָר אין יודישען טעאַטער אַריין און דאָ האָבען זיך אָבער די פעדים איבערגעריסען.

הייגט איז פאַני דעם ערשטען טאָג אַרויס פון שפּיטאָל און שוין איז זי איינגעלאַדען געוואָרען צום פּאָליציי-אינספּעקטאָר, פאַני איז באַלד אַוועק: דאָס איז געווען דער ערשטער וועג פון שפּיטאָל, דער אינספּעקטאָר האָט אויף איהר געוואַרט מיט אומגעדולד דאָ איז געווען זיין איינציגע האָפענונג, אַז ער זאָל זיך נישט קאָמפּראָמיטירען, ווען פאַני איז אַריינגעקומען צו איהם אין קאַבינעט איז ער גלייך צוגעטרעטען צום ענין.

— פיהלט איהר זיך גענוג גוט, אַז איהר זאָלט מיר קענען געבען ענטפערען אויף די פראַגען, וועלכע איך וועל איך שטעלען.

— יאָ, איך פיהל זיך פולשטענדיג גוט.

— דאָס פריעהט מיך ווירקליך, אפשר וועלען מיר זיכער קומען צו אונזער ציל.

— איהר מיינט געוויס, הער אינספּעקטאָר דעם מאָרד איבער רובינען.

— געוויס, דאָס איז דער איינציגער ענין מיט וועלכען איך בעשעפטיגט זיך איצט.

— וועגען דעם דאָזיגען מאָרד רעדט איצט גאַנץ לאָנדאָן, אין שפּיטאָל האָט מען נישט אויפגעהערט צו רעדען וועגען דעם דאָזיגע אונגעהער וועהנליכען מאָרד און מען האָט חוזק געמאַכט פון דער פּאָליציי פאַר איהר שלימזלדיגקייט.

דער אינספּעקטאָר האָט גאַרנישט געענטפערט אויף דער דאָזיגער בייזוויליגקייט און געמאַכט דעם אָנשטעל, אַז ער האָט דאָס גאַרנישט געהערט.

— איהר האָט דאָך געקענט רובינען? האָט דער אינספּעקטאָר פּלוצלונג געשטעלט די דאָזיגע פראַגע, כדי פאַנין צו איבעראַשען.

— געוויס האָב איך געקענט, געוויס איך האָב דאָך אייך שוין וועגען דעם געזאָגט.

— און אין וואָס פאַרא בעציהונגען זענט איהר מיט איהם געווען?

— אין זעהר אינטימע, הער אינספּעקטאָר אין זעהר אינטימע, איך בין אַנ׳אָנהענגערין פון פרייע ליבע, האָט זי מיט אַ שמייכעל צוגעגעבען.

— האָט איהר געוואוסט, אַז רובין איז פערהיירעט, האָט אַ פרוי מיט אַ קינד.

— וואָס איז דאָס פאַרא אונטערשייד פאַר מיר. איך דאַרף דען קאָנטראָלירען דאָס, וואָלט איך דיר מיך אָנגעזאָגט צו זיין זיין געליבטע ווען ער האָט אַ פרוי מיט אַ קינד? איך האָב זיך דערויף קיין מאָל נישט אָפּגעשטעלט.

— וואָס הייסען ביי אייך אינטימע בעציהונגען? האָט דער אינספּעקטאָר געשטעלט די דריטע פראַגע.

(פאָרטזעצונג קומט)

שפארזאמקייט—דער יסוד פון מלוכה-וואוילשטאנד און אויך פון אלע בירגער

רעדע פון פרעזעס פון פ.ק.א. ה' גרובער אין אפשפארונגס-טאג

ווען מיר די לעהרע פון דער איצטיגער ווירטשאפטליכע סיטואציע פארגלייכען מיט אונזער שטעלונג פון יאהר 1926 ווען מיר האבען צום ערשטען מאל געפייערט דעם אפשפארונגס־טאג, וועלען מיר זעהען, אז ס'האבען זיך נישט נאר געענדערט די בעדינגונגען פון לעבען, נאר, אז מיר אליין האבען זיך אויך געענדערט, מיר זענען פיל ניכטערער, מיר לאזען נישט צושפילען זיך אונזער פאנטאזיע, נאר מיר רעכענען זיך מיט דער ווירקליכקייט, דער איצטיגער דור פארלאנגט א געזעצטען פונדאמענטירען פון געזעלשאפטליכען גוטס, זי פארלאנגט אבער אן אלגעמיינע גלייכע אנשטרענגונג פון אלע, מען מוז צוריקקעהרען צו דעם הארטען אבער אהן־ספק'דיגען אמת, אז יעדער מוז בויען פאר זיך, ווער עס איז שטארקער, דער וועט לייכטער אדורכהאלטען, און דער איז שטארקער וועלכער האט אויפגעהערט צו טאפטשען ארום די בעגאנגענע פעהלערען און זיך גענומען צום קאמף מיט די שוועריגקייטען. דאס גילט בעזונדער אן די פעלקער, וועלכע האבען אויסגעבויט זייער מלוכהשאפט אויף די חורבות פון די אלטע אקופאציעס, איינער פון די אופנים אין קאמף מיט די שוועריקייטען איז לויזער צו מאכען די קניפען, וועלכע מאכען אפהענגיג די מלוכה פון די שכנים ווירטשאפט און צו שאפען די ווייט מעגליך אייגענע אופנים פון ווירטשאפטען. דער אויסדרוק פון די דאזיגע שטרעבונגען איז דאס פראגראם פון זעלבסטאויסהאלטונג, וועלכער ווערט אמת פון פארשיעדענע זייטען קריטיקירט, איז אבער א תנאי פון זעלבסטשטענדיגקייט פון מלוכה־ארגאניזם און א פערהיטונגס־מיטעל געגען די איבערגעטריבענע געברויכען, וואס זוכען א בעפרידיגונג אויסער די גרענעצען פון דער מלוכה. די זעלבסטאויסהאלטונג צילט קודם כל צו פערבינדען די אייגענע פראדוקציע מיט די געברויכען פון אייגענעם פאלק, צי די געברויכען פון פאלק זענען גרעסערע אדער קלענערע זאלען זיי בעפרידיגט ווערען דורך אייגענע פאבריקען, דורך אייגענע ארבייטער און אייגענע סוחרים, דאס איז פערשטעהט זיך מעגליך נאר ביז געוויסע גרענעצען, אבער צו די דאזיגע גרענעצען איז נאך ווייט, דעריבער איז די פערספעקטיוו פון דער אייגענער ענטוויקלונג אויך נאך זעהר גרויס, פון דער ביזאיצטיגער פראקטיק ווייסען מיר, אז א דאנק דעם זעלבסטאויסהאלטונגס־פראגראם זענען פיל פון די געברויכען, וואס זענען בעפרידיגט געווארען מיט אויסלענדישע פראדוקטען, שטאמען איצט פון אייגענער אויסארבייטונג. צוליב דעם איז די ארבייטסלאזיגקייט קלענער און ס'פערקלענערט זיך אונזער פערשולדיגונג אין אויסלאנד.

דער מעטאד פון זעלבסטאויסהאלטונג, וועלכע ווערט קאנסעקווענט אדורכגעפיהרט, קען בעדראהען געוויסע אלטע קראנקע ווירטשאפטליכע אינסטיטוציעס, וועלכע האבען געארבייט אויף עקספארט און האבען זיך נישט געקענט איבערווארפען אויפ'ן אינערליכען מארק. פון דעם פאקט, אז די פראדוקציע פון די יונגע מלוכות פערבעסערט זיך און די דורכשניטליכע ציפער פון וועלט־מארק בלייבט א נעגאטיווע — איז א בעווייז, אז פון זעלבסטאויסהאלטונגס־מעטאד פערלירען געוויסע פעלקער, מ'זוכט דעריבער אלע מיטלען, כדי זיך אקעגענצושטעלען, איינע פון די מיטלען איז דער אלטער פראיעקט פון אן אלוועלטליכער ווירטשאפטליכער פערשטענדיגונג, דער געדאנק גופא איז א געזונטער, אבער מיר האבען זיך אויסגעלערנט ניכטער צו קוקען אויף דעם ענין, די ביזאיצטיגע פרובען פון אזא פערשטענדיגונג האבען זיך נישט איינגעגעבען, ווייל שטענדיג האט אימיצער געוואלט פערדינען אויפ'ן חשבון פון אן אנדערען און אפט האבען זיך אונטער'ן מאנטעל פון אן אינטערנאציאנאלען אויסטויש — בעהאלטען צילען, וועלכע זענען ארויס פון די ראהמען פון עקאנאמישע בעציהונגען און האבען געטראפען אין די פאליטישע אינטערעסען פון די פעלקער, ווען אין דער צוקונפט וועט די דאזיגע שטערונג בעזייטיגט ווערען, וועט זיך זיכער עפענען א נייע פעריאד פאר דער וועלט־ווירטשאפט די קאפיטאלען, וועלכע די פעלקער האבען געזאמעלט און צוזאמען דערמיט א ביי טעטיגקייט — פעלד — פאר קאפיטאלען, וועלכע ווערען אנגערופען פינאנסען. די פינאנסען זענען ביז נישט לאנג געווען דער באהען, אויף וועלכען מ'האט זיך אפגעשטעלט די ווערנטליכע פאגס פון קריזיס, פון זיי האט זיך אנגעהויבען דער אזוי־גערופענער איינברעכען זיך פון קריזיס, היינט קענען דיזעלבע פינאנסען צוריק אויפבויען דעם צוטרוי ווען די עפענטליכע קאנטראל דרינגט אלס טיפער אריין אין דער ווירטשאפט פון די ארגאניזמען וועלכע דיספאנירען מיט געזעלשאפטליכע קאפיטאלען — געהען די פינאנסען איבער צו זייער אייגענטליכער ראל: זיי ווערען א דערנעהרונגס־מיטעל פאר די ווירטשאפטליכע פונקציעס פון די מלוכות ווען ביז נישט־לאנג צוריק איז דאס ווירטשאפטליכע לעבען בלינד געשטאנען אין דינסט פון קאפיטאל, איז איצט דער בעדינג פון א געזונדע ווירטשאפטליכע פאליטיק די ראציאנעלע פערווענדונג פון קאפיטאל, א דאנק דעם, נאך פיל טרויעריגע ערפאהרונגען, געהען די גרויסע פינאנסיעלע מיטלען קודם כל אויף צילען, וועלכע זענען אין הסכם מיט די אינטערעסען פון עפענטליכען וואוילשטאנד, די פינאנסען זענען אדורכגעגאנגען אין זייער קאנסטרוקטיווער פעריאד און אין די לעצטע 2 יאהר אבסערווירען מיר זייער ווידער אויפלעבונג. די פינאנציעלע אינסטיטוציעס פערשטעהען היינט מעהר ווי שטענדיג, אז די העכסטע פליכט פון איינעם וואס מען פערטרויט עפעס איז דאס פארזיכטיג בענוצען די אנפערטרויטע קאפיטאלען, זייער פולע זיכערקייט און שעפענדע ווירקונג אויף דער ווירטשאפט פון לאנד. נאר אין אזעלכע בעדינגונגען קען מען פראפאגירען די אידעע פון אפשפארונג, נאך מיט עטליכע יאהר צוריק האט מען אויפגעקלערט דער געזעלשאפט, וואס דאס איז שפארזאמקייט, אפשפארען איז די גרונד־מעלה פון יעדען ווירטשאפטליך־דענקענדען בירגער. א דאנק איהר וואקסען סיסטעמאטיש די פוילישע קאפיטאלען און מיט זייער הילף האבען מיר געקענט ערפאלגרייך זיך אקעגענשטעלען די שוועריקייטען פון די לעצטע יאהרען, בעוואפענט מיט ערפאהרונגען שאפען מיר אין פוילען א צייט פון נייע ווירטשאפטליכע בעגריפען, אויפבויענדיג די פוילישע קאפיטאליזאציע.

פון יאהר צו יאהר וואקסען די אפשפארונגען, די סומע פון דעפאזיטען אין די פוילישע פינאנציעלע אינסטיטוציעס, וועלכע האבען אין פאריגען יאהר בעטראפען 2595 מיליאן זלאטעס בעטרעפט היינט 2870 מיליאן זל. דאס הייסט מיט 275 מיליאן זל. מעהר, די קאפיטאלען ווערען בענוצט אויף צו שאפען די ערהאבענסטע נאציאנאלע ווערק, פון וועלכע דעם איבערגאן פערנעהמט גדיניע, די וועגען און בריקען, שולען און וואוינונגס־בוי־וועזען, רעגולאציע פון טייכען, אגראר־מעליאראציעס, אגראר־ און אינדוסטריע קרעדיט — דאס זענען נאר עטליכע ביישפילען פון בענוצען די אפשפארונגס־קאפיטאלען אויף עפענטליכע צוועקען, מיר זעהען פון דעם וואס פאר א בעדייטונג די דאזיגע קאפיטאלען האבען פאר אונזער מלוכה־לעבען.

דער אפשפארונגס־טאג גיט די געלעגענהייט אפצושאצען די פעהיגקייט פון דער פוילישער געזעלשאפט. דאס איז א טאג אין וועלכען מיר קענען מיט שטאלץ רעדען וועגען דער ווירטשאפטליכער בעוואוסטזיניגקייט פון די פוילישע בירגער, דעם צוטרוי, וועלכער דער כלל האט צו די אפשפארונגס־אינסטיטוציע, אוועקגעבענדיג זיי זייער פערמעגען, שטיצט זיך אויפ'ן צוטרוי פון די אביעקטיווע בעדינגונגען, אין וועלכע ס'געפינט זיך דאס לאנד, די מלוכה־פאליטיק מיט א קלארען ציל, וועלכער סטאביליזירט די עקאנאמישע בעדינגונגען און וועלכע גיט די זיכערקייט פון מארגען — די פארזיכטיגע פינאנץ־פאליטיק, וועלכע פערזיכערט די סטאביל־קייט פון דער וואלוטע, וועלכע שטיצט דעם ערליכען בעל־חוב און דעם געערטען קרעדיטאר — זענען די בעדינגונגען אויף וועלכע ס'ענטוויקעלט זיך דער צוטרוי.

דער צענטראלער פוילישער אפשפארונגס־קאמיטעט, וועמענס אויפגאבע ס'איז צו פערשפרייטען דעם געדאנק וועגען אפשפארונג פערגלייכט זיך היינט מיט דעם גאנצער וועלט אין געפיהל פון גלויבען אין מארגען. דעם דאזיגען גלויבען פערשפרייטען אויך די אפשפארונגס־קאסעס, מיר ווילען בעטאנען, אז די פוילישע אפשפארונגס־קאסעס האבען דעם פולען בעוואוסטזיין, אז ווען די געזעלשאפט פערטרויט זיי איהרע קאפיטאלען, איז זייער מאראלישע פליכט פארזיכטיג צו זיין בעים דיספאנירען מיט די דאזיגע קאפיטאלען, און אזא אטמאספערע העלפט זיך, אונז זיכער איינגעבען צו פערפעסטיגען אין בעוואוסטזיין פון דער געזעלשאפט די איבערצייגונג, אז דאס בעדייטען א קאפיטאל, וועלכער איז דערגרייכט געווארען פון אייגענער ארבייט, דארף זיין דער ציל פון יעדען פוילישען בירגער.

קלאנג-קינא=טעאטער

Zachęta

זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם

— I —

הערליכע קאמעדיע א. נ.

„CSIBI"

מיט Franciszka Gaal
אין דער הויפט־ראל.

— II —

דער קוש דורכ'ן שפיגעל

אנהויב פון די סעאנסען: שבת און יום־טוב 12 א זייגער. געוועהנליכע טעג 4 נאכם.

DR. DED. H. LUBICZ

פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראנקה.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפפאנגס־שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 אווענד
זונטאג און יום־טוב פון 9–11 בייטאג.
און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארט־זאל

דער גרעסטער סאוויעטישער פילם
גענצליך גערעדט אויף יודיש

א. נ. **„נאטאן בעקער"**

וואס אילוסטרירט דאס לעבען פון די יודען אויף עמיגראציע, אין דער הויפט־ראלע דער גרעסטער יודישער קינסטלער אין ראטען־פערבאנד **מיכאעלס**

קירצליך אין קינא **„MIRAŻ"**

די דרייפוס=אפערע

פון ב. וואנדראם

(5

דער טריאומף פון גערעכטיקייט

און דער גרויסער קאמף איז ווייטער אנגעגאנגען...

אין דער טאג־קלענגיש האבען זיך איצט פערקאכט און צוגעגרייט נייע סענסאציעס... ס'איז שוין לאנג מעהר נישט געווען קיין קאמף בלויז איבער דרייפוסעס גורל; ס'איז געווען איינצייטיג א ראסען־קאמף, א רעליגיעזער קאמף, א פאליטישער קאמף.

אין אלע ווינקלען פון פראנקרייך, און אין דער גאנצער וועלט זענען טעגליך פארגעקומען בלוטיגע דועלען... משפחות, פריינטשאפטען פון פיל יאהרען זענען איבערגעריסען און צעבראכען געווארען אויף שטענדיג... די יודישע מאסען פון דער גאנצער וועלט — פון לאנדאנער ווייטשעפעל ביז אמעריקע געטא. פון פוילישע און אוקראינישע שטעטלעך, ביז ארעסט, אפילו אימיגראנטען אויף די שיפען איבער די ימ'ען — אלע, אלע האבען געדאוונט וועגען דרייפוסען, זיי וועגען א נייעם גאט, און גאנץ האלא — זיין נביא...

און אט האבען די סענסאציעס אנגעהויבען אויסצוברעכען איינע נאך דער אנדערער...

אין איין פריהמארגען זענען די פאריזער צייטונגען ארויס מיט דער נייעס, אז דער פאלקאווניק אנרי, פיקארס געהילף האט זיך מודה געווען, אז ער האט געפעלשט דאקומענטען, מען האט איהם ארעסטירט און גלייך נאך דעם איז ער בעגאנגען זעלבסטמארד.

אפילו די גרעסטע געגנער פון דרייפוסען האבען דאן געמוזט איצט אנהויבען איינזעהן, אז עפעס א טונקעלע געהיימניש איז דא פערבארגען...

ווייטערדיגע סענסאציע: מאיאר עסטערהאזי און איינע פון זיינע ליבע געליבטע זענען אריינגעווארפען געווארען אין תפיסה... די־פאטי, וועלכער האט עס, ווי אונזערע לעזער געדענקען, אנגעפיהרט דער ערשטער די אינקוויזיציע־אויספארשונג געגען דרייפוסען, איז ארונטערגעזעצט געווארען פון בעג־קעל... גענעראל בואסדעפר, דערדריקט דורך די נייע ענטדעקונגען, האט זיך דערפיהלט אזוי שלעכט און פאסקודנע, אז ער האט אליין רעזיגנירט פון זיין אמט אלס הויפט פון פראנצויזישען גענעראל־שטאב.

יא, די זיילען פון דער געהיימער דרייפוס־קאנספיראציע האבען זיך אנגעהויבען שאקלען...

איצט איז עס שוין געווארען א פראגע פון דער גאנצער פראנצויזישער ארמעי, וועמעס פיהרערשאפט איז אזוי דעמאראליזירט... גרויסע טיילען פונ'ם פראנצויזישען פאלק האבען אנגעהויבען דערפיהלען אז די ארמעי איז גאר זייער שונא, א שונא פון דער רעפובליק... עס האבען זיך אנגעהויבען גאסען־דעמאנסטראציעס, מיטינגען.

דערווייל האט מען דעם אנטלאפענעם זאלאן אויסגעשלאסען פונ'ם עהרען־לעגיאן, וואו ער איז געווען אפיציר (מען האט געשריבען וועגען איהם, אז ער איז עס אנטלאפען קיין ענגלאנד אויף יודיש געלד, כדי איינצולאזען זיך דארט אין ארגעס...) אנאטאל פראנס און אנדערע עהרען־לעגיאנערען האבען זאליין, צוריסען זייערע לעגיאן־לענטעס.

אין אקטאבער 1898, האט די קרימינאל־קאמער אין פאריז דערקלערט אז אין אנבעטראכט פון די ביי־ארויסגעשוואומענע בעווייזען, איז די פאדערונג פאר א נייעם דרייפוס־פראצעס — געזעצליך.

דער אמת האט, הייסט עס, מארשירט קיין פראנקרייך, כאטש נאך אלץ זעהר לאנגזאם...

דעם 16־טען פעברואר 1899, איז געשטארבען פראנקרייכס פרעזידענט פעליקס פאור, די דרייפוסיסטען פלעגען איהם בעטראכטען אלס דעם גרעסטען שונא פון א רעוויזיע פונ'ם דרייפוס־משפט... קלאנגען זענען ארומגעגאנגען אז דאס איז ער געשטארבען פלוצלונג, ווייל מלא א פאר שעה פאר זיין טויט, האט ער זיך דערוואוסט נייע, שטויבענדע קאמבינאציעס וועגען דער דרייפוס־אפערע און דאס זאל האבען אויף איהם געהאלטיג געווירקט...

דעם פרעזידענטס נאכפאלגער, לובע, איז געווען א פריינט פון א דרייפוס־רעוויזיע, א פאנאטיקער האט מיט א פאר טעג שפעטער אטאקירט דעם פרעזידענט, איהם צעבראכען זיין צילינדער מיט א שטעקען, נאך מיט א פאר טעג שפעטער האט שיער נישט אויסגעבראכען א בעוואפנטער אויפשטאנד פון דער פראנצויזישער ארמעי געגען דער נייער רעגירונג...

אויף די צוגרייטונגען צום נייעם פראצעס האט פיקאר געגעבען זיינע דערקלערונגען פריי און מוטיג און אהן שום צוריקהאלט. די קארטען זענען איבערגעטאשט געווארען, אז דער מאן האט איצט אנגעהויבען פערגעטערט צו ווערען אין פראנקרייך... די פאליטישע אטמאספער האט זיך געענדערט מיט א שנעלקייט פון א שטורמווינט.

די דרייפוסיסטען האבען אפגעהאלטען זיג נאך זיג, דעם 3־טען יוני 1899 האט דאס הויפט געריכט אין פאריז פייערליך אנולירט דעם געריכטס־אורטייל איבער דרייפוסען פון 1894 און האט בעפוילען מען זאל דרייפוסען צוריקברענגען פונ'ם טייוועלס־אינזעל, ער זאל זיך שטעלען פאר א נייעם מיליטערישען געריכט.

דעם ערשטען יולי 1899, האט אויף פראנקרייכס ערד ארויסגעשטיגען פון א פראנצויזישער קריגס־שיף א מאדנע פיגור: א יונגער מענש נאך, נאר מיט ווילדע אויגען און מיט שניי־ווייסע האר... דאס האט זיך אומגעקעהרט דרייפוס נאך פינף יאהר פערשיקונג אויפן טייוועלס־אינזעל.

זיין פנים איז געווען טונקעל פון דער ברענענדיגער טראפישער זון, זיין גוף — אויסגעמאגערט, זיין געהירן צעמישט... ער האט אבסאלוט גארנישט געוואוסט די גאנצע צייט פון די ווילדע קאנוואולסיעס וואס האבען צוליב זיין גורל ארומגעכאפט נישט נאר גאנץ פראנקרייך, נאר אויך די גאנצע וועלט.

מיט פינף וואכען שפעטער איז ער ערשינען פאר א נייעם פראנצויזישען קריגס־געריכט אין דער פראנצויזישער שטאט רענן. פון פאריז האט זיך אנגעהויבען אהין אן'אמת'ע וואלקערוואנדערונג: סאלדאטען, זשורנאליסטען, פאליטישע אדוואקאטען, פראפאגאנדיסטען, באנדיטען... די רעגירונג האט זיך דערווייל גוט צוגעגרייט צו פערטיידיגען די רעפובליק" קעגען אן'אויפשטאנד אויפן פאל פון דרייפוסעס בעפרייאונג.

שטארק זענען נאך געווען די האסטערע מאכינאציעס קעגען דרייפוסען! דעם 14־טען אויגוסט ווערט דרייפוסעס פערטיידיגער, דער אדוואקאט לאבארי געשאסען אין רוקען פון אן'אומבעקאנטען באנדיט און דער נייער מיליטערישער געריכט מיט פינף שטימען געגען צוויי טראגט ארויס א נייעם אורטייל:

„דרייפוס ווערט ווידער געפונען שולדיג אין פערראט נאך אונטער מילדערנדע אומשטענדען"...

א נייע כוואליע פון פראטעסט האט ארומגעכאפט די וועלט... וואס הייסט עס? און אויב שולדיג אין פערראט וואס־זשע פאר א „מילדערנדיגע אומשטענדען" קאנענען דא זיין?

דרייפוס ווערט איצט פערמשפט צו צעהן יאהר תפיסה, אבער דעם 19־טען סעפטעמבער ווערט ער אינגאנצען בעגנעדיגט דורכן פרעזידענט פון פראנקרייך.

די זאך איז אלעמען געווארען קלאר — דאס מיליטער־געריכט איז, צום אלעם ערשטען געווען פעראינטערעסירט צו ראטעווען דעם כבוד פון דער ארמעי! גערעכטיגקייט — איז א שפעטערדיגע זאך....

דאס גאנצע פראנצויזישע פאלק, נישט נאר די רעגירונג, איז שוין געווען טויט־מיד פון דער גאנצער זאך... מען האט געמוזט געפינען א וועג, וואס זאל ווי עס איז אלעמען צופרידענשטעלען... אן'אלגעמיינע אמנעסטיע, וואס דער סענאט האט אנגענומען מיט א יאהר שפעטער, האט אלעמען פריי־געלאזען — די אומשולדיגע און די שולדיגע צוגלייך...

די גערעכטיגקייט האט אויף אזא אופן אי געזיגט, אי נישט געזיגט — ווי תמיד....

און נאך לאנג, לאנג דערנאך איז די גאנצע מעשה־דרייפוס נישט אינגאנצען פערגעסען געווארען... ערשט מיט זעקס יאהר שפעטער, אין 1905 איז אלפרעד דרייפוס ענדליך אינגאנצען, אויך געזעצליך, ריינגעוואשען געווארען, ער איז ווידער אריינגענומען געווארען אין דער פראנצויזישער ארמעי, מען האט איהם אויפסניי בעטאנגען מיט מיליטערישע עהרען־צייכענס... אבער די ליידענשאפטען האבען זיך נישט אזוי גיך איינגעשטילט, מיט צוויי יאהר שפעטער, בשעה מען האט שוין בעגראבען דעם אש פונ'ם גלארייכען פערטיידיגער און קעמפער פאר דרייפוסעס בעפרייאונג, זענען נאך אלץ פארגעקומען גאסען־דעמאנסטראציעס, און ס'האבען זיך געהערט מערדערליכע רעוואלווער־שאסען...

(סוף)

לעצטע פארשטעלונגען פון אידא קאמינסקא

אלס „פריילין דאקטאר"

אין די נאָהענטסטע טעג פערענדיגט אידאַ קאַמינסקאַ איהרע ערפאָלגרייכע גאַסטשפּילען אין „ראַזמאַיטאָשטשי"-טעאַטער וואו זי האָט גאַסטראָ-לירט במשך פון 4 וואָכען.

היינט און אין די נאָהענטסטע טעג ווערט געשפּילט דער סענסאַציאָנעלער ביהנע-רעפּאַטואַר „פריילין דאָקטאָר", וועלכער האָט אַרויסגערופען גרויס אויפזעהן ביים היגען טעאַטער-עולם.

די טיטול-ראָלע „פריילין דאָקטאָר" פיהרט אויס די טאַלענטירטע שוישפּילערין אידאַ קאַמינ-סקאַ מיט גרויס בייפאַל.

ס'איז מעהר ווי זיכער, אַז דער לאָדזער עולם וועט אויסנוצען די געלעגענהייט און קו-מען זעהען אידאַ קאַמינסקאַ אין דער דאָזיגער שפּאַנענדער פּיעסע.

די פּרייזען זעהר נידריגע.

פון פּוילישען טעאַטער

אין שטאָטישען פּוילישען טעאַטער ווערט היינט אָוונד געשפּילט „די דאַמען אין ווייסען".

„זאָל לעבען עמך!" ביי דער „יודישער באַנדע"

דאָס ניי-אויסגעפיהרטע רעווי-פּראָגראַם אין טאַטער „פילהאַרמאָניע" ביי דער „יודישער באַנדע", אונטער'ן נאָמען „זאָל לעבען עמך, !" נעהמט שטאַרק אויס ביים היגען טעאַטער-עולם, יעדער שלאַגער-נומער ווערט דורך די „באַנדע"-אַרטיסטען גלענצענד אויסגעפיהרט, כדי צו געבען אַ מעגליכקייט די ברייטע מאַסען טעאַטער-בעזוכער, צו זעהן ביי דער „יודישער באַנדע" דאָס נייע פּראָגראַם, ווערט עס געשפּילט מאָרגען, פרייטאָג, שבת נאָכמיטאָג און אָוונד, און זונטאָג 12 פריה און אָוונד. פּרייזען פּאָפּולערע.

היינט אָוונד ווערט נישט געשפּילט.

לאָדזער יודען פאָהרט איהר קיין וואַרשאַ, געהט אין „אַראַראַט"

צוליב'ן יאָהר-טאָג פון פּוילענס בעפרייאונג האָט דאָס באַהן-מיניסטעריום, ווי בעוואוסט, בעדייטענד פערבילינט דאָס פאָהרען קיין וואַרשאַ.

ווערט איהר זיין אין וואַרשאַ לאָזט נישט דורך די געלעגענהייט און געהט אין טעאַטער „אַראַראַט", וועלכער שפּילט אין דער געביידע פון „גאָוואָשטשי" אויף ביעלאַנסקע-גאַס.

דאָס טעאַטער „אַראַראַט" איז די סענסאַציע פון'ם יודישען וואַרשאַ. אַזאַ וואונדערבאַר פּראָגראַם האָט נאָך קיין יודיש טעאַטער נישט געגעבען. עס טרעטען אויף די גרעסטע יודישע רעווי-קינסטלער. די מוזיק, די דעקאָראַציעס, די ליכט-עפעקטען — דאָס וועט אייך ענטציקען.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

דאָנערשטאָג, ד. 8 נאָוועמבער 1934

6,45 פריהמאָרגען-אוידיציע, 6,48 פליטען, 6,52 גימנאַסטיק, 7,07 פליטען, 7,15 מאָרגען-ידיעות, 7,25 פליטען, 7,50 רעקלאַמע-קאָנצערט, 11,57 צייט-סיגנאַל, 12,03 ידיעות, 12,05 פּרע-סע, 12,10 לידער און בילדער פאַר קינדער, 12,30 שול-פריהמאָרגען, 1 מיטאָג-ידיעות, 1,10 פּאַרטזעצונג פון שול-פריהמאָרגען, 3,30 עקספּאָרט, 3,35 בערזע, 3,45 קאָנצערט, 4,46 לעקציע פראַנצויזיש, 5,50 לאָדזער פּאָסט-קאַסטעל, 6,05 פליטען, 6,10 רעפּערטואַר פון די טעאַטערן, 6,45 פעליעטאָן, 7 געזאַנג, 7,20 פעליעטאָן, 7,30 לידער, 7,50 ספּאָרט, 8 אָרקעסטער, 8,45 אָוונד-ידיעות, 9 קאָנצערט, 9,45 רעפּערטאַזש, 10 רעק-לאַמע-קאָנצערט, 10,15 טאַנץ-לעקציע, 10,35 טאַנץ-מוזיק, 10,45 פליטען, 11 ידיעות, קאָמו-ניקאַטען, 11,05 טאַנץ-מוזיק.

Dr. Z. Henrykowski

ספּעציאַל-אַרצט פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע האָט זיך איבערגעצויגען אויף פּיעטריקאָווער 86

טעל. 143-63

נעהמט אָן פון 8—11 און פון 6—9 אָוונט.

פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע זאַל.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי — — — —	95.50
3 פּראָצענטיגע בוראָוולאַנע —	46.50
4 „ דאָלאַרובקא —	53.25
7 „ סטאַבילזאַציע (אמ.)	76.75
5 „ וואַרשאַווער ס.-ב. 1934	61.25
5 „ לאָדזער „ „	51.50
ענגלישער פונט — — —	26.55
דאָלאַר אָפיצ. 5.30 נישט אָפיצ. —	5.27
גאָלד-דאָלאַר — — — —	8.91
גאָלד-רובל — — — —	4.59
דייטשער מאַרק — — —	1.88

קראָנג-קינאָ CAPITOL

זאַוואַדזקאַ 16

נאָך די פּרעכטיגע ערפאָלגען, וואָס עס האָבען דערגרייכט די פילמען „קעניגין קריסטינאַ", „יעקאַטערינאַ די גרויסע", „די ליבע פון טאַרזאַן", „דער גבור איז קייטען" —— היינט פּרעזענטירען מיר דעם גרויסען סופּער-פילם, די יובילי-פּראָדוקציע פון Metro-Goldwyn Meyer

„VIVA VILLA"

דראַמע פון גרעסטען אַוואַנטוריסט פון דער וועלט. אין די הויפּט-ראָלען: Wallace Beery, Fay Wray, Katarzyna Mille, Józef Schildkraut

אויסער'ן פּראָגראַם: קלאַנג-צונאָבע פון FOX און די אַקטואַליטעטען פון P.A.T.

דער זאַל איז שטאַרק געהייצט און מעכאַניש ווענטילירט. אָנהויב פון די סעאַנסען 4.30, 6.30, 8.30 און 10.15 אָוונד, שבת און זונטאָג — 12.30 בייטאָג.

Dr. med. Niewiażski

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

אנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו. זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמיטאָג. בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. S. Kantor

ספּעציאַליסט פאַר הויט און ווענע-רישע קראַנקהייטען (סיפיליס און טריפּער), היילט מענער-שוואַכע וואוינט יעצט

Piotrkowska 90, tel. 129-45

נעמט אָן פון 8—2 נאַכמ. און פון 4—9 אָוו., זונטאָג און יום-טוב פון 8—2 נאַכמ. פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען.

ברוך-קראַנקע!!!

ערשטע און איינציגע אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט אין לאָדז, פון דעם אין גאַנץ פּוילן בעריהמטען ספּעציאַליסט אָרטאָפּעד דיר. י. ראַפּאָפּאָרט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאָהר און איז געוואָרען אָנערקענט פון פיל בעוואוסטע פּראָפעסאָרען.

Dyr. J. Rapaport

ברוך-ליידענדע! ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע גומי-הייל-באַנדאַזשען פון מיין אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט בעזייטיגען אָהן שום אָפּעראַציע, ראַדיקאַל שנעל און זיכער מיט דעם גרעסטען ערפאָלג, די שווערסטע, געפעהרליכסטע און פאַרעלטערסטע ליידענדע ברוכען ביי מענער, פרויען און קינדער. — ספּעציעלע אָרטאָפּעד. הייל-באַנדאַזשען פאַר צו ריקגעקומענע ברוכען נאָך אָפּעראַציעס, ווי אויך ספּעציעלע אינדיווידועלע צוגעפּאַסטע אָרטאָפּעד. בויך-באַנדאַזשען געגען אַראָפּלאָזען זיך פון מאָגען און קישקעס.

פאַר קאַליקעס, הויקערס און אַלערהאַנט פעהלער פון גוף!

אין מיין אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט ווערען אויסגעאַרבייטעט די היילבאַרסטע און פון פיל פּראָפעסאָרען אָנערקענטע מעטאָדע ספּעצ. אָרטאָפּעד. הייל-קאָרסעטען פאַר פערקרימונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביין-שווינד-זוכט, לייזונגען, פערקרימטע פיס ביי קינדער און ערוואַקסענע קינסטליכע הענד (פּראָטעזען) און פיס, ווי אויך די פּראַק-טישסטע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען פאַר שמערצליכע פּלאַט-פיס לויט גיפּס-מאָדעל.

אַכטונג! אַלע קראַנקע אין מיין אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט, ווערען נאָר פון מיר פּערזענליך בעהאַנדעלט.

30 יעהריגע פּראַקטיק, פולע גאַראַנטיע! ערמעסיגטע פּרייזען!! עמפּפאַנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אָוו. עס ווערען אויך אָנגענומען מיטגלידער פון אובעזפּ. סאָצ. (קאַסע-כאָריך).

ערשטע און איינציגע אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט אין לאָדז

Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

הערצליכען דאַנק

אויף דעם וועג, נאָך דעם ווי איך בין באמת געראַטעוועט און געזונד געוואָרען פון לאַנגיעהריגער זעהר שווערע ברוך-ליידען און גרויסע שמערצען, פיהל איך מיך פערפליכטעט מיט פיל פרייד אויסצודריקען מיין הייסטען דאַנק דעם באמת וואונדערבאַרען און איינציגען ספּעציאַליסט פאַר ברוך-קראַנקהייטען ה' דיר. י. ראַפּאָפּאָרט, לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10, און איך ערקלער עפענטליך, אַז איך בין נאָר אַדאַנק זיין גרויסע אָרטאָפּעדישע ספּעציאַליטעט ווידער געוואָרען אַ פולשטענדיג געזונדער מענש און בין ווידער פעהיג צו אַלער אַרבייט. נאָר אַדאַנק איהם בין איך בעפרייט געוואָרען פון אַ שווערע און געפעהרליכע אָפּעראַציע, פאַר וועלכעס איך בלייב איהם אייביג הערצליך דאַנקבאַר.

(—) ה. גאָלדשמיד לאָדז, קילינסקי ענגע 12.

28/1 1934.

Dr. med. Z. DATYNER

אוראָלאָג

ספּעצ. פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנקהייטען

ZACHODNIA 59a, tel. 148-95

נעהמט אָן פון 2—3 און פון 6—8 אָוו.

Dr. med. R. Zalcwasser

כירורג

ציגעל-גאַס 19 טעל. 125-17

נעהמט אָן פון 1—2 און פון 4—6 נאַכמ.

Dr. med. Józef Imich

צוריקגעקעהרט

ספּעציאַל-אַרצט פאַר האַלז. נאָז און אויערען-קראַנקהייטען

אָרדינאַטאָר פון לאַרינגאָלאָגישען אָפּטיילונג אין פּרעז. מאָשטשיצקים שפּיטאָל

מאָניושקי 1, טעל. 209-97

נעמט אָן פון 5—7 אָוונד.

לעטשניצע

פאַר וועניריש קראַנקע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1

טעל. 122-73

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונט.

וועניריש-קראַנקע, מענערשוואַכע און הויט-קראַנקהייטען

אַנאַליזען פון בלוט און אורין

די פערהיטונגס-סטאַציע

איז טעטיג אַ גאַנצען מעת לעת

פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל

אַ בעראַטונג 3 זל.

אַטוואָצק

7.50 זל. טעגליך

קלימאַטישע וואַלד-סטאַציע

Sanatorjum D-ra med. W. PRZYGODY

לונגען-אָפּטיילונג: ס'ווערען געהיילט לונגען-קראַנקע לויט די נייעסטע מעטאָדען.

כירורגישע אָפּטיילונג: ווערען גענאַכט: אָדמע, איבערברעכונג פון פּנעוואָקסאָנגען, דורכשניידען פון'ם נערוו א. ז. וו.

ספּעציעלער פּאַוויליאָן: ריטשאַלט-פּרייזען צוגע-פּאַסט צו דער איצטיגער קריזיס-צייט נעמען אַרום: פולע אויסהאַלטונג, מעדיצין. אויפזיכט, רענטגען, אַנאַליזען א"אַ כשר'ע קיך! געשמאַקע כשר'ע קיך.

פאַר רעקאָנוואַלעסצענטען זאָרגפעליגע אויפזיכט.

מקוה

זאַכאָדניאַ 58

שוין טעטיג

שלאָסעריי-אַרבייטען

ווי אויך אויפאָנענישע שווייסונגען, מעטאַל-בעאַרבעטונגען, מאַ-שינען-טיילען פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאָנסטאַנטינער 11/13

אַלאַקאַל

געאייגענט פאַר אַ קאָנטאָר פון 2 ביז 4 צימער אין דער געגענד פּיעטריקאָווער-גאַס פון פּלאַץ-וואָלנאָשטשי ביז צענטע-ניאַנאַ. פון זאַפאַרט געזוכט. פּער-מיטלער בעוואונשען. אָפערטען אונטער „S. S. S." אין אַדמיניסטראַציע פון דער צייטונג.

Dr. Jakób Handzel

ספּעציאַליסט אין אָרטאָפּעדיע (קראַנקהייטען פון ביינער און געלענקען, אַרטרעטיזם)

Sienkiewicza 20, tel. 141-41

נעמט אָן פון 4—6 נאַכמ.

Hilde Handzel

ספּעציעלע וויגער הייל-גימנאַסטיק פאַר פערקרימונגען פון רוקען-ביין, שלעכט האַלטען זיך פון קינדער.

Sienkiewicza 20, tel. 141-41.

Dr. HELLER

ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89

נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט, זונטאָג פון 11—2 מיטאָג.

פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזן

קליינע אַנאָנסען

1 זלאָטי

אַנאָנס ביז 15 ווערטער

פרייע פּאָסטענס

עס ווערט געזוכט האַנד-זאָקען-אַרבייטער. צו ערפאַהרען ביי שעראַדזקי, קילינסקיעגאָ 41.

אַ האַנד-נייהערין צו דאַמען-מאַגאַזין ערשטע סאָרט שוין נויטיג. צו ערפאַהרען ביי ה. וואַידיסלאַווסקי, טראַוגוטאַ 4.

עס ווערט געזוכט אַ לערן-יונגעל בושעזשינער 14, ה. 42, אין טויער.

לאַקאַלען

נאַכט-לעגער מיט אַ בעזונדערען איינגאַנג קענען בעקומען 2 אַנשטענדיגע יונגעלייט. צו ערפאַהרען וואַסאָדניאַ 19, 4860 זענדעל.

לאָזשי קענען בעקומען יונגעלייט צוועטוועל פריילינס, אויך פאַר צוגע-רייזטע. לעטשטשינסקאַ, זאַוואַדזקאַ 39, לינקס, אין טויער, פּאַרטער.

פערשידענעס

אַ מענסקע פּוטער אין גוטען צו-שטאַנד ביליג צו פערקויפען. טורקאָ אַל. 1. מאַי 15, ביי משה מאַי.

אַ טכויערזש-פעלץ אין גוטען צו-שטאַנד צו פערקויפען און אַ מאָטאָר פון 2 פערד-קראַפט. קאָנסטאַנטינער 50, ביים 4858 ווירט.

צו בעקומען שייטלען מיט פאַרי-זער שרינדען ביי פרוי ראָזענבערג, קאַ-מיעננאַ 5, צווייטער הויף, 2-טער שטאָק, 4855 וואָלינונג 36.

Zaginiony został kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na imię D. Focko, za Nr. 31088 na złotych 15.—

Zaginiony został kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na Zł. 10.– na imię M. Czerniłowski, Piotrkowska 317.

אַנאָנסען-פּרייז פאַר אַ מילימעטער-שורה: פאָר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב-יו"ט—24 גר. און דער זייט פון טעקסט, אין טעקסט—40 „ „ „ „ —60 „ „ 4, נאָכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ —18. קלענסטער דער שטאָף 50 פּראָצ. טייערער, אויסלאַנד 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

נעקראָלאָגען—20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט) שפּאַלטען, קליינע מעלדונגען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 4 זלאָטעס אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקאַ—1 דאָל.

פאַהלערן, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאַר דעם אַנאָנס

פאַר'ן אינהאַלט און פאָר מין פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנט-וואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg

Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 31.